Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 299 (14319) | 1973 оной декабриин 22, суббото | Сэн 2 мүнгэн

НИИДХЭХЫ ЖЭЛЭЙ ҮҮЛШЫН ҮДЭРНҮҮД

БРИГАДА БҮРИДӨӨ 18,5 МЯНГАН КУБОМЕТР

...унис ажалай нэрэ со... ...үжэ ябаһан Наранай ...ш хүдэлмэришэд һүү... ...та бүри эдэбхитэйгээр ...жа. модо бэлэдхэхэ бүриингөө даабари ...н дүүргэнэ. Эдэнэр ...оной арба нэгэн һара ...мянган кубометр модо ...жэ, даабаряа 5.8 про... ...үлүүлээ. Энэ пунк... ...оллектив байгша ондо ...мянган кубометр модо ...хэ даабаряа 111 мян... ...бометртэ хүргэхөөр со... ...уялга абаһан юм. Энэ ...өө бодото дээрэнь бэе... ...н тула шэнэ онол арга ...нэ.

...пунктын хүдэлмэришэд ...нарин зүрүүдаар модо ...нэ. Шэнэ арга хэрэг... ...й ашаар ехэ модо бэ... ...эг болоо. Мүн ногоон ...арьбалагдана.

...алис Ажалай Герой, ...модошон Н. Ф. Семе...нов түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулжа ябаһаар. Тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй эхинһээ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Хоёр жэл арба нэгэн һарын даабариһаа гадуур 9548 кубометр модо бэлэдхээ.

Залуу коммунист А. Т. Шильниковэй хүтэлбэрилдэг бригадын хүдэлмэришэд һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэдэг юм. Мүнөө бага комплексно бригада бүридэ, жэлдээ 18.5 мянган кубометр модо бэлэдхэхын тула тэмсэнэ. Олохон коллективүүд энэ зорилгоёо бэелүүлжэ байнхай.

Хандагайн леспромхозой Наранай пунктын модошодой ажал хэрэгые хараад үзэхэдэ эдэнэр урдаа табиһан зорилгоёо дүүргэхээр хэбэртэй.

Г. ХАГОЕВ.

НЭГЭ ҺАРААР УРИД

...люйн асбоцементнэ хэ... ...үүдэй заводой коллек... ...йгша оной даабари де... ...н 29-дэ дүүргэжэ, тү... ...гадуур 1 миллион 500 ...хэһэг шифер бүтээн ...социалис уялга аба... ...м. Заводой коллектив ...нис мүрысөө үргэнөөр ...үүлжэ, эдэбхи ехэтэй... ...хүдэлөө. Коллективнай ...рын даабариһаа гадуур ...лион 800 мянган хэһэг бүтээжэ, продукци худалдаха даабаряа 249 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргээд, үйлэдбэридөө 109 мянган түхэригэй олзо оруулһан байна.

Манай заводой коллектив жэлэйнгээ даабари декабриин 25-да дүүргэхэ гэһэн зорилго табинхай.

Н. ФОКИН,
Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой партийна организациин секретарь.

ҮНДЭР УРГАСЫН УРМАДА

Газараа зүбөөр элдүүрилэн хэрэглэжэ, тарянай үрэһэ бэлдэхэ, тариха, ургасын хойноһоо харууһалха, хуряажа абаха, тарялангай хүрьһэ элдүүрилхэ хүрэтэрхи бүхы хүдэлмэриие агротехникын заабариин ёһоор бэелүүлдэг болоһоной ашаар Баргажанай аймагай Уланай колхоз һүүлэй жэлнүүдтэ бараг һайн ургаса абана.

Тусхайлбал, энэ ажахы үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада бүхы 4100 гектар тарянай газарһаа гектар бүхэнэй 15—17 центнер ургаса хуряагаа. Эзэмнай шиг нойтоор дутамаг, хуурай уларилтай Хүнтэйн талада иимэ ургаса абтахадаа нилээд һайн гэжэ тоолохо хэрэгтэй.

Иимэ тогтууритай һайн ургаса хайшан гээд абтадаг болооб гэхэдэ, нэн түрүүн ехэнхи тарягаа сэбэр болон намарай паар дээрэ таринабди. Энэ жэлдэ 1115 гектар сэбэр паартай, мүн намарай 1200 гектар паартай байгаабди. Бидэ һүүлэй гурбан жэлдэ 2500 гектар газар дээрэ «Саратовский-36» шэнэ сортын шэниисын үрэһэ хүрэнгэ таринабди. Энэ жэлдэ түрүүшынхиеэ бүхы тарянай газар дээрэ авиаци хэрэглэжэ, шэнэ хоро — гербицидэй трихлорацетат хаяад, буртаг үбһэ сэбэрлээбди, — гэжэ колхозой үнинэй дүй дүршэлтэй таряашан, БурАССР-эй габьяата агроном, коммунист Бато Очирович Гармаев манда хөөрэбэ.

Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлэй ургасые түргэнөөр, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ колхозой залуу механизатор, ВЛКСМ-эй гэшүүн Эрдэни Нанзатов түрүү һуури эзэлжэ гараһан байна. Тэрэ хори гаран хоногой туршада 178 гектар таряа амяарлан сабшаад, 317 гектарай баал суглуулжа сохёод, хамта 5380 гектар таряа хуряажа абаа. Бэрхэ комбайнернууд Иван Низавцев, Бошохто Будаев гэгшэд түрүүшүүлэй зэргэдэ баһал гаралсаа.

Һайнаар ургаһан тарягаа түргэнөөр хуряажа абахын түлөө мүрысэн Уланай колхозойхид аймаг соогоо эгээн түрүүлэн, октябриин 15-да бүхы ургасаяа хуряажа абаад байгаа һэн. Ажахыч механизаторнууд бүхы тарягаа тоог дээрэ оруулаад лэ һанаагаа амараа бэшэ, харин тарялангай һолоомо суглуулжа абаха, намарай паар хахалха хүдэлмэри хаһа саг соонь дүүргээ юм. Һолоомо суглуулгада тусхай оньһожоруулагдаһан отряд хүдэлөө. Эндэ ехэ тэрэгтэй 6 трактор нэгэшье һаадгүй ябажа, гүүртэ, фермэнүүдтэ һолоомо зөөһэн байна.

Тэрэшэлэн чамарай үдэрнүүдтэ колхозой түрүү жолоошод Михаил Черных, Николай Молчанов, Афанасий Колесников болон бусад автомашинануудта орооһо ашаад, таряа тушаадаг пунктда үдэр, һүнигүй шахуу зөөгөө һэн. Колхоз байгша ондо, гүрэндэ орооһо тушаахагүй байһан аад, һайн ургаса абаһан дээрэһээ 1100 центнер таряа гүрэндэ худалдахын орондо 5500 центнер шэнэ ургасын таряа тушаагаа юм. Ерэхэ жэлэйнгээ ургасада һаналаа табижа, бүри намарһаа эхилээд, үрэһэ хүрэнгэсэ сэбэрлэжэ захалаа. Түсэбэй ёһоор 5200 центнер үрэһэ хааха аад, 7000 центнер шэниисын үрэһэ сэбэрлэжэ амбаарта хээ.

Мүнөө тарянай тоогууд дээрэ шэнэ ургасын орооһо сэбэрлэхэ, хатааха хүдэлмэри үдэр, һүнигүй замханагүй. Орооһо сэбэрлэхэ ЗПВ 20 түхэлэй ехэ оньһон түхеэрэлгэ, мүн тусхай ОП 20, ОС-4,5 түхэлэй хэдэн оньһон машинанууд минутаашье миин байлгагданагүй. Тиигэжэ колхоз таряа гэшүүдтэ ехээр худалдаха, орооһо талханай зүйл адууһа малдаа горитойгоор таһалжа үгэхэ аргатай болонхой.

Уланай колхоз нёдонҗо гектар бүриһөө дунда зэргээр 14,6 центнер орооһо абажа, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгыч Улаан туг, 1500 түхэриг мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Байгша ондо тус колхоз гектар бүриһөө дунда зэргээр 17 центнер орооһо абажа, хоёрдохи жэлээ РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг, 1500 түхэриг мүнгэн шанда хүртэбэ.

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Гл агроном Б. Г. Гармаев. 2. Тракторно-тарян ажалай бригадын б р и г а д и р, КПСС-эй гэшүүн В. Ц. Бадмаев. 3. Тарянай тоог дээрэ.

Авторай фото.

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТОГТООЛ

Литературын, искусствын, архитектурын талаар 1973 оной РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо тухай

РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Президиумэй комиссиин дурадхалнуудые хаража үзөөд, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ **тогтообо:**

1973 оной РСФСР-эй Гүрэнэй шангуудые олгохо:

ЛИТЕРАТУРЫН ТАЛААР — М. ГОРЬКИИН НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Васильев Сергей Александровичта, поэт — «Нэрэдээ хүрэмэ» гэжэ поэмын түлөө.

Калинин Анатолий Вениаминовичта, уран зохёолшо — «Дайнай сууряан», «Бусалтагүй» гэжэ туужануудай түлөө.

Ходжер Григорий Габивичта, уран зохёолшо — «Үргэн Амар» гэжэ гурбан номһоо бүридэһэн романай түлөө.

ХҮГЖЭМЭЙ ИСКУССТВЫН ТАЛААР—М. ГЛИНКЫН НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Исмагилов Загир Гариповичта, композитор — «Агиделиин долгинууд» гэжэ оперын ба «Эхын үгэ» гэжэ хоорнуудай түлөө.

Тулнков Серафим Сергеевичтэ, композитор — Ленин тухай, Эхэ орон тухай, Москва тухай патриотическа дуунуудай түлөө.

Богачева Ирина Петровнада, Ленинградай гүрэнэй академическэ С. М. Кировэй нэрэмжэтэ оперо, балетэй театрай дуушан — 1971 — 1972 онуудта оперно партинуудые, концертнэ программануудые гүйсэдхэһэнэй түлөө.

Образцова Елена Васильевнада, ССР Союзай гүрэнэй академическэ Ехэ театрай дуушан — 1971—1972 онуудай концертнэ программын, театральна ажал ябуулгын түлөө.

ТЕАТРАЛЬНА ИСКУССТВЫН ТАЛААР К. СТАНИСЛАВСКИИН НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Аккилов Николай Пантелеевичтэ, зүжэгэй автор, **Киржнер** Яков Марковичта, режиссёр, **Каширин** Борис Михайловичта, **Ожигова** Татьяна Анатольевнада, **Чоншвили** (Прокоп) Валерия Ивановнада, актёрнууд — «Һаһа бараһан солдадай һамган» гэжэ зүжэг Омскын областной драмын театрта табиһанай түлөө.

Горбачев Игорь Олеговичтэ, актёр—Ленинградай гүрэнэй академическэ А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ драмын театрта табигдаһан зүжэгүүдтэ манай үеын хүнэй образ харуулһанай түлөө.

Софронов Анатолий Владимировичта, драматург — «Шуурган», «Үг залгамжалга» гэжэ зүжэгүүдэй түлөө.

УРАН ЗУРАГАЙ ИСКУССТВЫН ТАЛААР — И. РЕПИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Грицай Алексей Михайловичта, уран зурааша — «Һалхи шуургата үдэр», «Апрелиин үдэшэ», «Жалга. Хабар», «Ургынууд», «Һара гараба» гэжэ байгаалиие зураглан харуулһан бүтээлнүүдэй түлөө.

Мальцев Пётр Тарасовичта, **Присекин** Николай Сергеевичтэ, уран зураашад — «1942 оной үбэл Вязьма шадар болоһон агаарай десантын байлдаан» гэжэ диорамын түлөө.

Ряузов Борис Яковлевичта, уран зурааша—«В. И. Ленинэй ажабайдалтай, ажал ябуулгатай холбоотой Сибириин түүхэтэ газарнууд», «В. И. Ленинэй байһан гэр», «Шушенска. В. И. Ульяновай сонхо», «Енисей. Шуурган намхана», «Шушенскын үргэн дайда», «Саһанай орохын урда тээхи Енисей» гэжэ бүлэг зурагуудай түлөө.

Н. К. КРУПСКАЯГАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Рачев Евгений Михайловичта, уран зурааша — үхибүүдтэ, эдиршүүлдэ зорюулагдаһан И. А. Крыловой «Терем-теремок», «Баснинууд», С. В. Михалковой «Баснинууд» гэжэ номуудые зураглан шэмэглэһэнэй түлөө.

КИНОИСКУССТВЫН ТАЛААР—АХА ДҮҮНЭР ВАСИЛЬЕВТАНАЙ НЭРЭМЖЭТЭ ШАНГУУД

Губенко Николай Николаевичта, режиссер-табигша ба актер, **Караваев** Элизбар Константиновичта, оператор, **Воронков** Сергей Петровичто, уран зурааша-шэмэглэгшэ, **Новодережкин** Ипполит Николаевичта, уран зурааша-шэмэглэгшэ, **Глузский** Михаил Андреевичтэ, актер — «Солдат фронтһоо бусаба» гэжэ уран һайханай фильм буулгаһанай түлөө.

Мордюкова Ноябрина Викторовнада, актриса — «Ородой поли», «Тохорюухан», «Түрүүлэгшэ», «Бальзаминовай гэрлэлгэ», «Юрын түүхэ» гэжэ уран һайханай фильмүүдтэ рольнуудые гүйсэдхэһэнэй түлөө.

Рыбаков Анатолий Наумовичта, сценариин автор, **Шатров** Игорь Владимировичта, режиссер-табигша, **Лапиков** Иван Герасимовичта, актер — «Минутын турша соо дуугай байлга» гэжэ уран һайханай фильм буулгаһанай түлөө.

АРХИТЕКТУРЫН ТАЛААР — РСФСР-эй ГҮРЭНЭЙ ШАНГУУД

Баталов Леонид Ильичтэ, **Забозлаева** Лилия Матвеевнада, **Шехоян** Каро Сергеевичтэ, архитекторнууд, **Андрианов** Борис Васильевичта, **Деминов** Дмитрий Дмитриевичтэ, инженер-барилгашад, **Каневский** Михаил Владимировичта, техник-барилгашан — үйлэдбэриин предприятиин проект табиһанай, бариһанай түлөө.

Евдокимов Сергей Ивановичта, архитектор, коллективэй хүтэлбэрилэгшэ (наһа бараһан хойнонь), **Ирущева** Татьяна Федоровнада, архитектор, **Корсаков** Анатолий Николаевичта, **Лейбович** Геннадий Давидовичта, **Простаков** Леонид Матвеевичтэ, инженернүүд — Ленинград хотодохи Васильевска олтирогто хүүгэдэй спортын һургуулиин байшангай проект табиһанай, бариһанай түлөө.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. СОЛОМЕНЦЕВ.
РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшэ И. СМИРНОВ.

НИИДЭЛГЭ ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

...НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ...ОЛООДОДОГ ТҮБ, де...бриин 20. (ТАСС). «Союз-13» гэжэ замбуулинай ...осодо ниидэжэ ябаха... ...хүдэлмэриин хоёрдохи ...эрэй туршада нүхэд Кли...к, Лебедев гэгшэд на...на аппаратурые задалжа ...үргэһэн байна. «Орион-2» ...кэ системын ямараар ...элдэг байһые дам саа...дань шалгаха зорилгоор онгосын дабшаха замай зүг шэглэлые хубилган залаһан, огторгойн тус тус хуби тээшэ телескопуудые залан тодхоһон байха юм.

Онгосо дээрэһээ телевизионно репортаж дамжуулхадаа, космонавтнууд энэ ниидэлгын зорилгонууд тухай, тэрэнэй научна программа тухай хөөрэжэ үгөө.

Декабриин 19-нэй 22 час 30 минутаһаа декабриин 20-ной 8 час 30 минута хүрэтэр тус онгосо Советскэ Союзай газар дээрэһээ радиогоор харилсажа шадахагүй дайдада ниидэжэ ябаһан байна.

Ниидэлгын гурбадахи үдэрэй эхин дээрэ медицинын хиналта, үглөөнэй упражнени хэһэнэй, мүн үглөөнэй эдеэ бариһанай һүүлээр космонавтнууд научна туршалгануудаа үргэлжэлүүлээ.

«Союз-13» гэжэ онгосын экипажай гэшүүдэй бэеэнь һайн. Онгосо дээрэ тодхогдоһон түхеэрэлгэнүүд гэмгүй һайнаар хүдэлнэ, ниидэлгэ үргэлжэлһөөр.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

БУРЯАДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛЫЕ РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхын тула олон жэлэй туршада аша үрэ ехэтэй хүдэлмэри бүтээһэнэйнь түлөө **Буряадай номой хэблэлые РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1973 оной декабриин 20.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙ КОММУНИС БА ХҮДЭЛМЭРИШЭНЭЙ ПАРТИНУУДАЙ ТҮЛӨӨЛЭГШЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨНДЭ ХАБААДАГШАДТАЙ Л. И БРЕЖНЕВ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев декабриин 20-до Кремль соо социалис оронуудай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнарай зүблөөндэ хабаадагшадтай уулзаба.

Энэ уулзалгада БКП-гэй ЦК-гай секретарьнууд А. ...лов, К. Теллалов, БКП-гэй ЦК-гай секретариадай гэшүүн Г. Боков; ВСРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. ...ел; СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, ЦК-гай секретарьнар К. Хагер, Г. ...сен, В. Ламберц; Кубын КП-гэй ЦК-гай секретариадай гэшүүн А. Перес; МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Д. Чимиддорж; ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Я. Шидляк, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь Е. Лукашевич, ПОРП-ын ЦК-гай секретариадай гэшүүн Р. Фрелек; РКП-гэй ЦК-гэй гүйсэдкомой гэшүүндэ кандидат, ЦК-гай секретарь К. Буртикэ, РКП-гэй ЦК-гай секретарь Ш. Андрей; КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, ЦК-гай секретарьнар П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев; КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь В. В. Биляк, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнар О. Швестка, Я. Фойтик гэгшэд хабаадалсаа.

Хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ Л. И. Брежнев КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй дүнгүүд тухай, партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бодото хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ талаар совет арадай хэжэ байһан шэн габьяата ехэ ажал тухай, Эб найрамдалай программа бэелүүлхэ талаар уласхоорондын оршондо КПСС-эй, Совет гүрэнэй эрхилдэг үргэн ехэ ажал ябуулга тухай зүблөөндэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө.

Партийна хүдэлмэриин али бүхы һалбаринуудай талаар аха дүү партинуудтай байгуулһан харилсаа холбоогоо улам гүнзэгырүүлхэ хэрэгтэ ЦК-гай Политбюро түрүүшын зэргын удха шанар олгодог гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь онсолон тэмдэглээ.

А. Громыко Киссинджертэй уулзаба

ЖЕНЕВЭ. (ТАСС-ай тусхай корр.). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэлхэ эблэрэлгын конференцидэ хабаадахаяа эндэ ерэһэн США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй уулзаба.

Декабриин 21-дэ нээгдэһэн конференциин хүдэлмэри холбоотой асуудалнууд, мүн хоёр талын харилсаанай гол шухала асуудалнууд хани ёһоной, бүтэмжэтэй харилсаанай оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө.

Совет талаһаа — СССР-эй элшэн сайдууд В. М. Виноградов, М. Д. Сытенко; американ талаһаа — США-гай гүрэнэй секретариин орлогшо Дж. Сиско, элшэн сайдууд У. Стессел, Э. Банкер уулзалгада хабаадаа.

Һаналаа нэгэдэлгын недели

Урда Вьетнамай патриодуудтай һаналаа нэгэдэлгын недели декабриин 20-до манай орон дотор эхилбэ. Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын байгуулагдаһаар 13 жэлэй ойдо зорюулагдана.

(ТАСС).

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ ЯПОНДО ЕРЭБЭ

ТОКИО. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй Совет делегаци декабриин 20-до Япондо ерэбэ. Ерэхэ жэлэй май болотор үргэлжэлхэ «Совет социалис Сибирь» гэһэн выставкые нээлгэдэ хабаадахаяа энэ делегаци ерэһэн байна.

Л. И. БРЕЖНЕВ НГУЕН ХЫУ ТХО, НГУЕН ТХИ БИНЬ ГЭГШЭДТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын зүбшэлэлгын Соведэй түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу Тхо, Сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай гэшүүн, Урда Вьетнамай Республикын Революционно Саг зуурын правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр Нгуен Тхи Бинь гэгшэдтэй декабриин 20-до уулзаба.

Урда Вьетнамда тохёолдоһон мүнөөнэй байдал тухай, Урда Вьетнамай асуудалые үнэн зүбөөр, эсэслэн гуримшуулхын түлөө патриотическа хүсэнүүдэй хэжэ байгаа тэмсэл тухай энэ хөөрэлдөөнэй үедэ Урда Вьетнамай баатарлиг арадай түлөөлэгшэд КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарьта мэдээсэһэн байна. Вьетнам тушаа Парижда баталагдаһан хэлсээе бүри мүһэн хүндэлжэ, дүүргэжэ байгаа Урда Вьетнамай Республикын Революционно Саг зуурын правительствын баримталдаг хараа шугамые батадхаад, Нгуен Хыу Тхо энэ хэлсээе буруу һүргэхэ, Вьетнамда эб найрамдал хамгаалха хэрэгтэ һүйд хэхэ һэдэлгынь түлөө Сайгоной засагаархидые эрид шууд буруушаагаа.

Али бүхы дэмжэлгэ туһаламжа хүргэһэнэйнь түлөө Сүлөөрэлгын национальна фронтын, Урда Вьетнамай Революционно Саг зуурын правительствын ба бүхы улад зоной үмэнэһөө Урда Вьетнамай түлөөлэгшэд Советскэ Союзай Коммунис партида, Совет правительствада, бүхы совет арадта гүнзэгы ехэ баяр баясхалан хүргөө. Энэ туһаламжань өөрынгөө бэеэ даанхай байдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэгшэ Вьетнам арадай түүхэтэ илалта туйлаха хэрэгтэ шухала хубита болоһон байна.

Империалис эзэрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү вьетнам арадай хэһэн удаан сагай, шэн габьяата тэмсэлдэ туйлаһан илалтатайнь дашарамдуулан, нүхэр Л. И. Брежнев Урда Вьетнамай түлөөлэгшэдые хани халуунаар амаршалаа. Энэ илалта туйлаха хэрэгтэ Вьетнамай урда зүгтэ сүлөөрэлгын бүгэдэ арадай тэмсэл зоригжуулан эмхидхэгшэ—сүлөөрэлгын национальна фронт, Революционно Саг зуурын правительство шухалын шухала үүргэ дүүргээ һэн. Интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ байдаг совет арад Урда Вьетнамай патриотическа ба түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй талада саашадаашье эрид шууд тэмсэхэ юм гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ. Советскэ Союз Парижда баталагдаһан хэлсээе дүүргэхэ. Урда Вьетнамые эб найрамдалай, бэеэ даанхай байдалай, ямаршье бүлэглэлдэ хамжахагүй замаар хүгжөөхэ гэһэн Урда Вьетнамай Республикын Революционно Саг зуурын правительствын баримталдаг политикые хэлбэришэгүйгөөр дэмжэдэг юм. Манай орон Урда Вьетнамай Сүлөөрэлгын национальна фронттой, Урда Вьетнамай Республикын Революционно Саг зуурын правительстватай хани ёһоной харилсаануудые саашадаашье али болохоор хүгжөөхэ юм.

Уулзалгын үедэ совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков; Урда Вьетнамай Республикын зүгһөө —Сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай гэшүүн, Урда Вьетнамай Республикын Революционно Саг зуурын правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Ле Куанг Тянь, Сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай гэшүүн, Урда Вьетнамай Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Нгуен Ван Тхан гэгшэд байлсаа.

МОСКВАГАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭ АЙЛШАЛБА

Москвагай Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ заводой хүдэлмэришэд декабриин 20-до Урда Вьетнамай Сүлөөрэлгын национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын зүбшэлэлгын Соведэй Түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу Тхо түрүүтэй Урда Вьетнамай Республикын делегациие аха дүүгэй ёһоор, хани халуунаар угтан абаһан байна.

Айлшадтай хамта энэ заводто КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. Х. Арутюнян, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков, Автомобильна промышленностиин министр А. М. Тарасов, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. П. Фирюбин гэгшэд ерэлсээ.

«Авто-Москва» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор В. П. Коломников предприяти тухай айлшадта хөөрэжэ үгөө. Делегациин гэшүүд, совет хүтэлбэрилэгшэд хэдэ хэдэн цехүүдтэ орожо, үйлэдбэритэй танилсаа.

Урда Вьетнамай Республикын делегациин СССР-тэ айлшалжа ерэһэндэ, Урда Вьетнамай Сүлөөрэлгын национальна фронтын тогтоһоор гүйсэһэн 13 жэлэй ойдо, мүн Урда Вьетнамай патриодуудтай һаналаа нэгэдэлгын долоон хоногой манай орон дотор нээгдэһэндэ зорюулагдаһан ниислэл хотын ажалшадай түлөөлэгшэдэй митинг энэ предприяти дээрэ болоо.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын ЦК-гай Президиумэй Түрүүлэгшэ, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Зүбшэлэлгын Соведэй Түрүүлэгшэ доктор Нгуен Хыу Тхо декабриин 20-до уулзалга хэбэ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар Б. Н. Пономарёв, Д. Ф. Устинов, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, министерствэнүүдэй ба албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, нниитын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд уулзалгада хабаадаһан байна.

Хэдэ хэдэн оронуудһаа Советскэ Союзда байдаг дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхинүүдэй толгойлогшонор уулзалгада хабаадалсаа.

(ТАСС).

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ДҮРШЭЛ ШАДАБАРЯ УЛАМ НАРИЖУУЛАН...

Ниислэлэймнай Үдын урда бэеын Октябрьска район он жэлэй үнгэрхэ тума бүри хүгжэнэ. Промышленна шэнэ шэнэ предприятинууд мүндэлнэ ажахын, культурна, эрдэм гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ехэ барилганууд бодоно, айлнуудай түохинон hуурижаха байрын томо томо гэрнүүд бүри олошорно.

Энэ шэнэ шэнжэтэй хубилалтатай нэгэн адли районно партийна организациин хэхэ, бүтээхэ юумэнүүдынь, бэелүүлхэ зорилгонуудынь, харюусалгань улам үргэдэнэ. Энэ ушар хүтэлбэрилхы арга шадабаряа, нүлөөлхы үүргэеэ бүри нарижуулан hайжаруулха, гүнзэгырүүлхэ эрилтэ табина.

Тэрэ эрилтын хэр зэргээр бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байhан тухай ехэ хөөрэлдөөн hая үнгэрhэн районно XXVI партийна тоосоото hунгалтын конференциин хүдэлмэриин үедэ болобо.

— Тоосоото үедэ партийна эхин организацинуудые эмхидхэлэйн талаар улам бэхижүүлхэ, хүмүүжүүлхы үүргыень бүри дээшэлүүлхэ, олониитэтэй харилсадаг холбоо барисаагь саашадаа хүгжөөхэ, ажахын, культурын байгуулалтын талаар районой урда табигдаhан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ тэмсэлдэ үргэн ниитэ ажалшадые элсүүлхэ хэрэгтэ КПСС-эй райком бүхы анхарал хандуулhан байна,—гэжэ партиин райкомой хүдэлмэри тухай элидхэл хэhэн нэгэдэхи секретарь **А. Д. Чукаев** онсолон хэлээ.

Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада районно партийна организаци эхин организацинуудайнгаа гэшүүдэйнгээ тоогоор нилээд ургаа, бэхижээшье. Юhэн шэнэ организаци байгуулагдаа. Партиин зэргэдэ шэнээр абтагшадай диилэнхи олониинь хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд болоно. Мүнөө районой ажаллажа байhан зоной 10,3 процентнь коммунистнууд.

Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэрые улам hайжаруулха талада КПСС-эй ЦК-гай майн (1972 он) Пленумэй тогтоолой үндэhөөр бэелүүлэгдэжэ байгаа коммунистнуудай партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлэдхэл ехэ нүлөөлхы үүргэ дүүргэhэн байна. Тиигэжэ коммунистнуудай эдэбхи хэшээл, эрмэлзэл улам хүгжэнэ, хамтын хэрэгэй түлөө харюусалгань шангадана.

КПСС-эй Устав соо заагдаhан эрилтэнүүдэй ёhоор партиин райкомой пленум, эдэбхитэдэй суглаан, бюрогой заседани болзор соогоо үнгэргэгдэжэ, районно партийна организациин ажабайдалда, ажал ябуулгада сэхэ хабаатай шухалын шухала асуудалнуудай зүбшэн хэлсэгдэжэ байдаг тушаа элидхэлшэ тогтоо. Гадна хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн абаха, зүбөөр хубаарилан табиха, hургаха, хүмүүжүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулhан байха юм. Мүнөө партиин райкомой номенклатурада абтаhан тушаалта 269 хүдэлмэрилэгшэдэй 246 хүниинь дээдэ ба тусхай дунда hургуулиин эрдэмтэй. Талханай комбинадай, силикатна хирпиисэ гаргадаг заводой, кондитерскэ фабрикын, асфальто-бетонно заводой, трикотажна фабрикын болон бусад предприятинуудай хүтэлбэри бэхижүүлхэ талаар горитой хүдэлмэриин ябуулагдаhан тушаа дурдагдаа.

Тоосоото үедэ илангаяа партийна документнүүдые hэлгэлгэдэ бэлдэжэ байха үедэ коммунистнуудай эдэбхи хүгжөөхэ, түрүү ябаха үүргыень дээшэлүүлхэ, ниитын хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Илангаяа коммунист бүхэнние алибаа партийна даабаритай болгохо гэhэн ехэ оролдолго гаргагдаhан байна. Мүнөө районой коммунистнуудай 97 процентнь партийна даабаритай. Эдэбхигүй, партийна зэмэтэй коммунист бүхэнтэй хөөрэлдөөн эмхидхэгдэжэ, ехэ аша туhатай хэрэг бэелүүлэгдэнэ.

Илангаяа партийна эхин организацинуудай секретарьнараар шаламар хүнүүдые табиха тушаа ехэ оролдолго гаргаhыень эндэ тэмдэглэлтэй. Бүхы секретарьнарай 70 процентнь партийна энэ даабарие гурбан жэлhээ дээшэ саг соо дүүргэжэ байна. Ингэжэ шадамар бэрхэ партийна хүтэлбэрилэгшэд олоороо урган гарана, урагшатай hайнаар эхин организацияа, бүхы коллективээ ударидана. Энэ асуудал тайлбарилан хэлэхэдээ, элидхэлшэ партийна хэдэн эхин организацинуудай ажал ябуулгые жэшээлэн харуулжа шадаа.

Тэдэ жэшээнүүдэйнь нэгые эндэ богонёор бэшэлтэй хаш. Улаан-Үдын Нарин сэмбын фабрикын партийна эхин организаци эгээл hайнуудай нэгэн болодог. Энээнэй бүридэлдэ ородог 131 коммунистын 60 процентнь сэхэ үйлэдбэри дээрэ ажаллана. 90 процентнь коммунис ажалай ударник гэhэн нэрэ алдартай, 56 процентнь юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ бэелүүлхээр абаhан социалис уялгаяа болзорhoонь урид дүүргээд, ерэхэ жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ байна. Фабрикын коммунистнуудай эдэбхиеэ бадаруулан, дааhан хэрэгтээ харюусалга ехэтэйгээр хүдэлжэ байдагые эдэ хэдэн тоонууд гэршэлнэ бшуу.

Партийна организациин хүтэлбэри доро, коммунистнуудай эдэбхитэй хабаадалгын оршон байдалда үйлэдбэрие техническэ талаар шэнэдхэн хубилгаха комплексно ехэ хүдэлмэри амжалтатайгаар бүтээгдэжэ байнхай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаараа түс фабрика ороной түрүү предприятинуудтай зэргэ ябажа байдаг болонхой.

15-haa үсөөн гэшүүдтэй партийна эхин организацинууд район соо үшөөл олон. Тэдэнэй тоо 54 болоно. Гэбэшье тэдэнэй диилэнхи олониинь hайнаар хүдэлнэ, коллективэй ажабайдалда гүнзэгыгөөр нүлөөлжэ шадана. Энэ талаар 45-дахи дунда hургуулиин партийна эхин организаци магтаалтай. Оройдоол юhэн гэшүүдтэй шье hаа, эмхитэй, эбтэй, ажалша бэрхэ коллектив байгуулжа шаданхай, hургуулиин захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхэеэ зүбөөр хэрэглэнэ.

Коммунистнуудай эдэбхи хүгжөөхэ, түрүү ябаха үүргэеэ жэшээ боломоор бэелүүлхэ, коллективэй гэшүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ цеховой организацинууд, партийна бүлэгүүд ехэ аша туhатай үүргэ дүүргэнэ. Мүнөө үедэ район соо цеховой 66 организаци, 84 бүлэг эмхидхэгдэнхэй хүдэлжэ байдаг юм. Ажалша коллективэй дунда эмхидхэлэй, ниитэ политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри шадамараар ябуулжа байдаг коммунистнуудай нимэ нэгэдэлнүүд, тэдэнэй хүтэлбэрилэгшэд элидхэл соо нэрлэгдээ, дүй дүршэл тушаань яhала дурдагдаа.

Гэхэтэй хамта зарим предприяти, барилгын эмхи болон албан газарнуудай партийна эхин организацинууд hулаар хүдэлнэ, үйлэдбэриин, коллективэй ажал хэрэгтэ ямаршье нүлөө үзүүлнэгүй. Тиимэ организацинуудта коммунистнууд түрүү ябаха үүргэеэ бэелүүлнэгүй, — партийна, гүрэнэй журам эбдэхэ ушар үзэгдэнэ. Энээн тушаа тогтоходоо элидхэлшэ хэдэн организацинуудай байдал жэшээ болгон тэмдэглээ.

Тиимэшүүлэй тоодо «Востоксибэлектромонтаж» трестын управлениин партийна эхин организаци түрүүлэн ороно. Партийна организациин, бюрогой хүдэлмэри эндэ түсэблэдэггүй, суглаа хэхэ болзор ходо баримталдаггүй байна. Суглаан болооншье хадаа жэжэ божо асуудал зүбшэhэн болоод, ямаршье шиидхэбэри абангүй үнгэрдэг. Олон коммунистнууд партийна ямаршье даабаригүй, өөhэдынгөө эрдэм hургуули, политическэ мэдэрэл дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодоггүй зэргэтэй. 22 гэшүүдэйнь оройдоол зурааниинь хүдэлмэришэн. Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада партида нэгэшье шэнэ хүниие абаагүй.

Имэрхүү байдал «Бурželезобетон» нэгэдэлэй № 1 филиалай, «Бурятэнергын» автобазын, Заудинска леспхозой, «Росгрипроводхозой» экспедициин болон бусадай партийна эхин организацинуудай бирагүй хүдэлмэри шүүмжэлэгдээ.

КПСС-эй райкомой кадрнуудай дунда ябуулдаг хүдэлмэри үшөөл hанаhанда хүрэмөөр бэшэ байhаар. Хүтэлбэрилхы зарим тушаалнуудта бэлэдхэл hулатай, хүмүүжэл багатай, зонтой хүдэлхэ шадабаригүй хүнүүд дэбжүүлэгдэhэн байжа, этигэл найдабариень харюулаагүй, ажал хэрэг хойшонь татаhан баримтанууд ушарhан байна. Энэ дутагдал тушаа тоосоото элидхэл соо шүүмжэлхы шэглэлтэй тобшолол хэгдэhэн байна гэжэ тэмдэглэмээр. Илангаяа дунда зиндаагай хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн абалга, хүмүүжүүлгэ тушаа саашадаа анхарал үлэмжэ хандуулха эрилтэ табигдаhаниинь тон зүб. Тиихэдэ промышленна предприятинуудай, транспортын, барилгын эмхинүүдтэ хүдэлдэг инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые бэхижүүлхэ, мэргэжэлынь дээшэлүүлхэ шухала байhаниинь элионэ.

Тоосоото үедэ КПСС-эй райкомой, партийна эхин организацинуудай эмхидхэн ябуулhан ниитэ-политическэ, үзэл сурталай хүдэлмэри элидхэл соо ехэ hуури эзэлнэ. Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ hуралсалай ямар зэргээр эмхидхэгдэhэн тухай, энэ хэрэг эрхилэлгэдэ ушардаг дутуу дунданууд тухай шэнжэлэл алишье талаhаань хэгдэhэн, саашадаа энэ шухала хүдэлмэрие улам hайжаруулха зорилгонууд тодорхойлогдоhон байха юм.

КПСС-эй райкомой, партийна эхин организацинуудай тоосоото үедэ бэелүүлhэн эмхидхэлэй политическэ хүдэлмэри районой үйлэдбэриин саашанхи хүгжэлтэдэ, тэрэнэй экономическа үрэ дүнгэй улам арьбижалгада, научно-техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлhэниинь элеэр харагдана.

Үнгэрhэн зургаан жэлэй туршада районой экономикодо горитой хубилалта болоо. Энэ үедэ элеватор, «Чайка» гэжэ сэбэрлэлгэ, будалгын үйлэдбэриин нэгэдэл, кондитерскэ фабрика, туршалга-үйлэдбэриин оньhожоруулагдамал лесхоз, мяханай комбинадай шубуу үүсэлхэ цехэй түрүүшын хуби гэхэшэлэн томо томо предприятинууд ашаглалгада оруулагдаа, транспортна, барилгын болон бусад хэдэн эмхи зургаанууд шэнээр эмхидхэгдээ. Мяханай, талханай, hүнэй, мебельно-модо болбосоруулгын комбинадуудай, ноoho угаадаг фабрикын, электро-заhабариин заводой, трикотажна болон нарин сэмбын фабрикануудай үйлэдбэриин хүсые улам ехэ болгохо зорилгоор шэнэдхэн хубилгаха ехэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна. Эдэ бүгэдын аша туhаар үйлэдбэриин гол фонднууд 24,4 процент ургаа бшуу.

Промышленна предприятинуудай үдэлмэриин дүнгүүдые хаража үзэхэдэ, үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада районой экономико нэгэ жэвдээр хүгжөө гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Үйлэдбэрилhэн продукциин ургалтын хэмжээн жэл бүри дунда зэргээр абахада, 12 процент болоно. Промышленна үйлэдбэриин хэмжээн түсэбтэ табан жэлэй эхинhээ хойшо 34,2 процент ехэ болоо. Энэ үедэ түсэбhөө гадуур 26 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаа. 14 предприяти продукци худалдаха талаар түсэбтэ даабаряа үлүүлэн ябана.

Элидхэлшэ үгээ саашань үргэлжэлүүлхэдээ, үйлэдбэриин техническэ зэбсэгжэлгые дээшэлүүлхэ, хуушан түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн hэлгэхэ, шэнэ техникэ, технологи нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри хараалhанай ёhoор бэелүүлэгдэжэ, эмхидхэлэй-техническэ олон янзын хэмжээ ябуулгануудай бүтээгдэжэ байhан тухай тоо баримтаар тодорхойлон харуулна. Үнгэрhэн гурбан жэлэй хугасаада 388 шэнэ зүйл үйлэдбэрилэгдэдэг болоо. Районой урлан нарижуулагшад, ухаалан сохёогшод үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ, нарижуулан hайжаруулгада хубитала ехээр оруулна. Тэдэнэй оруулhан 3 мянга шахуу дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ 2,9 миллион гаран түхэригэй алмалта, арьбалалта хэхэ арга олдоhон жэшээтэй. Энэ үедэ промышленностиин ажалай бүтээсэ 24,2 процентээр ургаа.

Районой промышленность 1973 оной даабарие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Предприятинууд продукци худалдаха 11 hарын түсэб 101 процент бэелүүлээд байна, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари мүн лэ дүүргэгдэнхэй. Капитальна барилга дээрэшье зарим тэды дабшалта бии байhаниинь тэмдэглэгдээ.

Эдэ бүхы hайн хэрэгүүд, амжалтанууд имагтал социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэнэй ашаар туйлагдаа. Социалис мүрысөө hайнаар эмхидхэдэг, зүбөөр хүтэлбэрилдэг партийна организацинууд нэрлэгдээ, дүй дүршэл тухайнь дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Социалис мүрысөөнэй манлайда коммунистнууд жагсана, үльгэр жэшээ харуулна.

Барилгын эмхинүүд бүришье hаа ехэ гээгдэлдэ оронхой. Тэдэнэр жэлhээ жэлдэ түсэбөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргэдэггүй байха юм. Эдэ эмхинүүдэй партийна организацинуудай үйлэдбэриин хэрэгтэ нүлөөлхы ямаршье үүргэ дүүргэдэггүй, муугаар хүдэлдэг байhанай, ажахын, техническэ хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ багатайгаар хандадаг байhанай хойшолон гэhэн тобшолол тон зүб гэжэ тэмдэглэлтэй.

КПСС-эй райкомой тоосоото элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ 18 делегат хабаадалсаа. Тэдэнэр өөhэдынгөө коллективүүдэй, партийна эхин организацинуудай ажал ябуулга тухай, коммунистнуудай ажал хэрэг тухай үргэнөөр тогтохо зуураа, дутуу дунданууд тухай, шиидхэгдээгүй асуудалнууд болон гүйсэд хэрэглэгдээгүй нөөсэ дарасанууд тухай хэлэhэн, КПСС-эй райкомой хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые элирүүлэн шүүмжэлhэн, дуралхалнуудаа hанамжалhан байха юм.

Жэшээнь, ноoho угаадаг фабрикын партбюрогой секретарь **Л. И. Назаренко** үгэ хэлэхэдээ, цеховой парторганизацинуудай секретарьнарай, партийна бүлэгүүдэй эмидхэлшэдэй hуралсал саг үргэлжэ үнгэргэжэ байха. Тэдэнэй хүдэлмэрие хүтэлбэрилхэ, ниитэ нэгэн түсэбэй ёhoор ойлгууламжын, үзэл сурталай хүдэлмэри, экономическа hуралсал эмхидхэхэ асуудалнуудта түбхын түрүүндэ шиидхэг дэхэ хэрэг гээшэ гэжэ ажаглалта хэhэн байна. Эдээн тушаа нэгэнтэ бэшэ хөөрэлдэhэн, шиидхэбэринүүдшье абтаhан байха. Теэд дүүргэлтын хойноhоо хиналтын hула байhанhаа иимэ дутагдал ушарна.

«Главвостоксибстрой» № 8 автобазын директор **Л. И. Бережной** коллективэй дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри шадамараар ябуулhанай, коммунистнуудай хүсые зүбөөр хэрэглэн, харюусалгынь дээшэлүүлэн хүдэлмэреэ эмхидхэhэнэй, кадрнуудые үйлэдбэриингөө hалбаринууд дээрэ тааруугаар хубаарилан табиhанай ашаар коллективэй ажал хэрэг эли бодо hайжараа гэжэ тэмдэглэхэтээ хамта, КПСС-эй райкомой болон районой хүтэлбэрилхы тушаалтадай предприятинууд дээгүүр ябантуу, ажал хэрэгтэйнь танилсанги байдаг hаа, нэгэл ондоотой байха бэлэй гэбэ. Тиихэдэ хүтэлбэрилхы кадрнуудай hуралсал тусхай гуримтай болоодүй байhаар, түрүү дүй дүршэл халан абалсаха, дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхарал багаар табигдана. Тиимэ энэ шухала юумэн хажуу талада үлэшэнэ гэhэн тобшолол хэлтэй болоно.

Партийна, профсоюзна, комсомолой хүдэлмэриин дүй дүршэл халан абалсаха шэглэлтэй хэмжээнүүд район дотор эрхилэгдэнэгүй гэhэн ажаглалта мяханай комбинадай завкомой түрүүлэгшэ **В. И. Кудаков** мүн лэ дабтан үгүүлhэн байна.

Барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха тухай асуудал нэгэнтэ бэшэ хэлсэгдэжэ байдаг. Гэбэшье энэ хэрэг hуурихаа тиимэ бэлээр хүдэлөөдхихэ юм бэшэ.

— Барилгануудые болзор соонь дүүргэхэ гээшэ тон бэрхэ. Юундэб гэхэдэ, барилгын материалнуудай шанар ехэ муу байдаг. Сантехнигууд, электригууд тон ханамжагүйгөөр ажалаа бүтээнэ. Хэhэн юумэнүүдынь шэрдэжэ дүүргээд, түшаахаяа байтарнай дахин хангилха, заhаха, шэнээр хэхэ ушар ходо болодог гээшэ. Теэд голодоho гаргагшадтай ямар тэмсэл ябуулагданаб? Тиимэ шанга эрилтэ табигданагүй. Энэ хадаа хиналтын hулаhаа болоно,—гэжэ барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин шэрдэгшэдэй бригадые даагша **Л. В. Кузнецова** тэрдаа.

Абтаhан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха, хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаhан тушаа районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ **М. П. Попонов**, районой прокурор **П. Т. Медведев**, 25-дахи дунда hургуулиин директор **Н. В. Шаргаева**, БМДК-гай цеховой парторганизациин секретарь **Д. П. Гаськов**, кондитерскэ фабрикын слесарьнуудай бригадир **В. Ф. Храмцов** тогтоhон байна.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь **В. Г. Бирюков**, КПСС-эй горкомой нэгэдэхи секретарь **А. М. Беляков**, КПСС-эй обкомой партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин таhагые даагша **А. Б. Бардонов** хабаадалсаа. Партиин обкомой секретарь **В. Г. Бирюков** конференциин делегадуудай үмэнэ үгэ хэлээ.

Конференциин шэнээр hунгаhан партиин райкомой түрүүшын пленум боложо, эмхидхэлэй асуудалнуудые хараhан байна. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретаряар **А. Д. Чукаев**, секретарьнараар **Н. Н. Лоскутов**, **В. Н. Башкеев** hунгагдаа.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай корр.

Мүнөөдэр—энергетикын үдэр

ТРИЛЛИОНДО ОЙРТОhОН ЭЛШЭ ХҮСЭН

Хүндэ индустриин нэгэшье hалбари энергетикэдэл адли үргэн географитай бэшэ ха. Эхэ оронойнай холын хойто зүгтэ, Алас-Дурнадашье, Сибириин тайгын дунда, Россиин түбэй областьнуудта, Украина ба Белоруссида, Прибалтика ба Дунда Азида, Казахстан ба Закавказида хүсэ ехэтэ электростанцинууд ашаглагдана, баригдана. Энергетикын үдэрэй урда тээхэнэ ТАСС-ай корреспондент СССР-эй Госпланай энергетикэ ба электрификациин таhагай начальнигай орлогшо А. И. Дробышевта хандажа, түс hалбариин үүргэ ба юhэдэхи табан жэл соо энергетикын хүгжэлтэ тухай хөөрэжэ үгэхыень гуйhан байна.

— «Совет засаг дээрэ бүхы ороноо электрификацилга нэмэхэдэ коммунизм болохо юм» гэжэ Ленинэй хэлэhэн үгэнүүд мүнөө үедэ онсо удха шанартай гээшэ. Мүнөө, научно-техническэ революциин үедэ энергетикэ хадаа научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ, ажалай бүтээсэ ба үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүн зоной байдал hуудал hайжаруулха гол арга нүхэсэл болоно. Тиимэhээ туладань парти ба правительствамнай энергетикые түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна.

hүүлэй гурбан жэлэй туршада туйлай ехэ шэнэ электростанцинууд: Россиин Федерацида — Сургудай ГРЭС, Таджикистанда — Нурегэй ГЭС, Узбекистанда — Сырьдарьягай ГРЭС, Украина — Запорожиин ГРЭС ашаглалгада үгтэнхэй. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ 6 миллион киловатт хүсэтэй Красноярска ГЭС энэ жэлдэ ашаглалгада сүм үгэhэн ушар ороноймнай энергетигүүдэй баяр болоhон.

Энергетигүүд болон түс hалбариин барилгашад энэ жэлдэ шэн габьяатайгаар ажаллажа гараба. Табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлэй даабаринуудые болзорhoонь урид дүүргэхэ гэhэн Кармановска ГРЭС-эй коллективэй үүсхэл хаа-хаанагүй дэмжэгдээ. Костромской ГРЭС-эй наймадахи блок болзорhoо хоёр hара урид ашаглалгада үгтэжэ, түрүүшын ээлжээнэйнь хүсэн 2,4 миллион киловатт болоо. Запорожиин ГРЭС-эй түрүүшын ээлжээн 48 hарын орондо 33 hара соо ашаглагдажа, үзэгдөөгүй рекорд туйлагдаhан байха юм. Эдэ бүгэдын ашаар табан жэлэй шиидхэхы жэлдэ 900 миллиардhaa дээшэ киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ арга хангана.

СССР-эй Верховно Советэй hаяхан болоhон VII сесси дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhoор ерэхэ жэлдэ электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ 975 миллиард киловатт-часта хүрэхэ гэхэ гү, али табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаhан триллион киловатт-часта дүтэлхэ байна. Энэ туйлалтын ашаар 1974 ондо ороноймнай промышленностьда электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгые 5,7 процентээр, хүдөө ажахыда—13, хүн зоной байдалай hуудалай ба коммунальна хэрэглэмжэдэ 8 процентээр дээшэлүүлхэ арга олдохо юм.

1974 он совет энергетикын шэнэ гигантнуудай мүндэлхэ жэл боложо, Ангар мүрэн дээрэ Усть-Илимэй ГЭС, Киргизидэ — Токтогулиин ГЭС, Дагестанда—Чиркейн ГЭС ашаглагдаха байна. Шэнэ электростанци бүхэнэй ашаглалгада үгтэхэ бүри үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгэдэ шэнэ алхам хэгдэнэ. Жэшээнь, Усть-Илимэй ГЭС жэл бүри 21,6 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ юм. Ингэжэ Ангар мүрэн дээрэ баригдаhан гурбадахи энэ ГЭС Зүүн Сибириин индустриальна шэнэ түб болохо. Эндэ үйлэдбэрилэгдэhэн электрын элшэ хүсэн түмэрэй руда шанаржуулгын, целлюлозно комбинадуудта нэн түрүүн дамжуулагдаха байна. Мүнөө Усть-Илим Ангар мүрэн дээрэхи эгээл залуу город, хүн зонойнь тоо 25 мянга болонхой.

Хүдөө ажахые саашадаа хүгжөөлгэдэ электрын эл[...] хүсэнэй ямар ехэ үү[...] дүүргэхэ байhаниие он[...] тэмдэглэмээр. Эндэ хө[...] баримта дурдамаар: 19[...] ондо Ленинэй ГОЭЛРО [...] түсэбэй дүүргэгдээд байха[...] ороноймнай хүдөө ажахы [...] миллион киловатт-час эл[шэ] хүсэ хэрэглэдэг байгаа. [...]рэнь сүм гансахан гэр[...] түүлгэдэ гаргашалагда[...] бэлэй. Энэ жэлдэ манай [...]дөө нютагуудта 58 мил[...] ард киловатт-час элшэ хүс[...] дамжуулагдаха, тэрэнэй [...] 69 процент үйлэдбэриин [...]рэгсэлдэ гаргашалагда[...] байна. Хүдөө ажахын [...] гол түлэб гүрэнэй энер[...] системэhээ элшэ хүсэ аб[...]жа, мал ажалай оньhо[...]руулагдаhан комплекс[...]дые ашаглана. Үнгэрhэн [...]мадахи табан жэлэйхи[...] сасуулбал, 1975 ондо хүд[...] ажахыда электрын элшэ х[...]сэн хоёр дахин ехээр хэр[...]лэгдэхэ байна.

hүүлэй жэлнүүдтэ эне[...]гетикэ өөрөө ехээр хубил[...]хай гээшэ. Тепловой ба гид[...]роэлектростанцинуудта д[...]сэ ехэтэй энергоблогууд [...]рэглэгдэнэ.

Энергетикэдэхи техни[...]скэ дэбжэлтын нэгэн гэбэ[...] атомна энергетикэ түргэ[...] хүгжөөлгэ болоно. Энэ та[...]бан жэлэй туршада атом[...] электростанцинуудай хүс[...] 7,2 миллион киловатта[...] дээшэлүүлэгдэхэ. Энэ жэл[...] Мурманска областьдо Ко[...]ско, Чукотскодо Билибин[...] АЭС-үүд хүдэлжэ эхил[...] Үшөө Ленинградска, Кур[...] Смоленскэ областьнууд[...] АЭС-үүд баригдажа бай[...]

Узбекистанай Үлэн хо[...]hон талада Сырдарьинск[...] ГРЭС баригдажа байна. Эн[...] ехэ электростанци 4.400 мянган киловатт хүсэтэй болохо юм. Энэ агрегаду[...]дай нэгэниинь ашаглалгад[...] оронхой. hаяар хоёрдо[...] агрегадынь бэлэн боло[...] юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhaa) шеф-инженер **А. Сиротенко**, слесарь-хаб[...]саргагша **А. Пак**, бригадир **Г. Кваснюк** ба звеньевой **К. Шаймухамедов** гэгшэ[...] хоёрдохи турбинные гра[...]фигhaa уридшалан хабсар[...]на.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭЛЕКТРЫН ГАЛ БАДАРУУЛАГШАД

1920 оной декабриин 22-то Соведүүдэй Бүхэсоюзна 8-дахи съезд нээгдэhэн юм. Энэ съезд дээрэ Эхэ оронoo электрижүүлхэ гэhэн ГОЭЛРО-гой түсэб баталагдаhан байна. «Миниин hанамжаар, электрижүүлгэ хадаа манай урда байhан бүхы ехэ зорилгонуудай эгээл шухалань болоно» гэжэ В. И. Ленин хэлэhэн юм. Тэрэ гэhээр 53 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо орон доторнай ехэ хубилалта болоо.

Манай Улаан-Үдэ хотодо баригдаhан ТЭЦ 1936 ондо ашаглалгада үгтэжэ, Буряад орондомнай Ильичэй гал-ай элшэ туяа бадарhан юм. Тиихэдэ 12 мянган киловатт хүсэтэй ганса генератор хүдэлдэг hэн. Мүнөө эндэ 25 мянган, 100 мянган киловатт хүсэтэй турбогенераторнууд хүдэлнэ.

— Нэгэ час соо 167 мянган киловатт-час галай хүсэ хэрэглэгшэдтэ эльгээнэбди. Завод, фабрикануудые hаадгүйгөөр хангахын тула манай ТЭЦ-эй инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд яhала оролдоно, — гэжэ халаанай инженер Василий Семенович Танхасаев хэлэнэ...

Залуу инженертэй хамта электростанциин агрегадуудай хүдэлмэри шалгажа, үйлэдбэрилэгдэhэн элшэ хүсэ хубаарилдаг түбэй пультуправлени соо оробобди. Эндэ уужам, hаруул. Тоогүй олон приборнуудаар хангагдаhан самбар дээрэ улаан, ягаан галнууд носожо, hүниин тэнгэрие hануулаадхиха юм. Гартаа зураг-схема бариhан залуухан эхэнэр приборнуудые ехэл анхаралтайгаар хаража байhан аад:

— Василий Семенович! Турбинна цехэй долоодохи пеэшэн хүсэд бэшээр ашаглагдажа байна, — гээд хэлэхэ мүртөө, прибор тээшээ заана. Энэмнай дежурна Лариса Багина мүн байшаба. Василий Семенович Танхасаев ута гонзогор стол дээрэхи телефоной трубка абажа:

— Нүхэр Бартанов! Долоодохи пеэшэн хүсэд ашаглагданагүй. Түргэн хэмжээ абаад, түбэй управленидэ дуулга, — гэжэ захирба.

— Ойлгооб, — гэhэн абяан элихэнээр дуулдана.

Станциин түбэй управлени. Хэдэн олон оньhон түхеэрэлгэнүүдэй ямараар хүдэлжэ байhаниием дежурна инженер приборнуудые хараhаар лэ ойлгоодхидог. Заримдаа цехүүд соо бэрхэ шээлтэ байдал тохёолдодог. Энэ ушарта дежурна инженер зүб заабари үгэхэ ёhотой. Тиимэhээл энэ тушаалда hайн бэлэдхэлтэй инженернүүд табигдадаг. Василий Семенович Танхасаев гушаад наhатай залуу хүн. Гэбэшье наймадахи жэлээ дежурна инженерэй тушаалда хүдэлнэ. Ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг. Ямар нэгэ бэрхэшээлнүүдэй дайралдахада, аргыень олоhон лэ байдаг. Тэрэнэй халаанда оньhон түхеэрэлгэнүүд бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдажа, зайн гал hаадгүй үйлэдбэрилэгдэнэ.

— hүүлэй сагта манай гэмээр оньhон түхеэрэлгэнүүд миин байхаяа болинхой. Гэбэшье, зарим завод, фабриканууд манай үйлэдбэрилhэн зайн галые хүсэд хэрэглэжэ шаданагүй. Харагты даа! Энэ дүшэн дүрбэдэхи фидерэй галай ашаглагдангүй байхые, — гээд В. С. Танхасаев приборнууд тээшэ заана.

Түбэй пультуправлени соо гурбан хүн хүдэлнэ. Булта инженернүүд. Эдэнэй хүдэлмэриhөө ехэ юумэн дулдыдана. Ямаршье орёо асуудалнуудые саг дары шиидхэдэг. Цехүүдэй мэргэжэлтэдтэ шадаха зэргээрээ туhалдаг.

Улаан-Үдын ТЭЦ-эй турбинна цех соо оробобди. Халаанай инженер Д. Д. Бартановтай эндэ уулзагдаба. Хори гаран наhатай залуухан хүбүүн бидэнhээ ехэл гайхаhан хэбэртэй, гараа hарбайжа, мэндэшэлэлсэбэ. Нёондо Эрхүүгэй политехническэ институт дүүргэhэн байба. hайн бэлэдхэлтэйгээр энэ институт дүүргэhэн дээрэhээ иимэ харюусалгатай тушаалда хүдэлнэ.

— Манай цех ТЭЦ-эй гол цехүүдэй нэгэн юм. Сэхыень хэлэхэдэ, бидэнэр городоо электрын галаар, халуун ууралаар хангана бди, — гэжэ Д. Д. Бартанов хөөрэнэ.

Энэ цех соо дүрбэн турбогенератор, уhа халаадаг найман пеэшэн хүдэлнэ. Городые халуун уhаар хүсэд хангахын тула час соо таба мянган тонно уhа халааха ёhотой. Мүнөө найман пеэшэн хүдэлнэ. Юhэдэхи пеэшэн тодхогдожо байнхай. Энэ цехэй эрхим түрүү хүдэлмэришэд турбогенераторай машинист И. А. Попо[в], уhа халаадаг пеэшэнүүдэй машинист Н. Т. Иванов гэгшэд техникэеэ h[айн]аар ашаглажа, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ, уhа халааха даабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ.

Залуу инженер Д. Д. Бартанов дүршэл шэлабаритай боложо байнхай. Түрүү хүдэлмэришэдтэйгөө нягта холбоо барисаатайшье. Тэдэнэй зүбшэл заабари хараадаа абажа, ажалаа эмхидхэдэг. Инженерно-техническэ мэргэжэлтэд, хүдэлмэришэд эбтэй эетэйгээр ажаллана. Тиимэhээл Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд амжалтатай hайнаар хүдэлжэ, городойнгоо промышленна предприятинуудые, байрын гэрнүүдые зайн галаар, халуун уhаар хүсэд хангажа шадана. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ II hарын даабари 101.2 процент дүүргэгдээ. Юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи шиидхэхы жэлдэ абаhан социалис уялга амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Улаан-Үдын ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд заншалта hайндэрөө ажалай бэлэгтэйгөөр угтажа байhандаа урма баяртайнууд.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарhaa) халаанай инженер В. С. Танхасаев, инженер Л. Д. Кушнарев, дежурна Л. А. Багина.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Хүдөөгэй һургуулида—бүгэдэ ниитын анхарал

ХЭЖЭНГЭДЭ ЯМАР ГЭЭШЭБ?

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй мүнөө жэлэй июль һара соо гаргаһан тогтоол хүдөөгэй һургуулиин хүдэлмэриин шанарые улам саашадань һайжаруулха асуудалда зорюулагданхай. Дурсагдагша тогтоолые гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, ниитын эмхинүүд, бүхы совет арад тон һайшаалтайгаар угтаһан байна. Тэрэ тогтоолые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула хаа хаанагүй ехэ хүмэн хэгдэжэ байна. Манай штатнабэшэ корреспондент Д. ОШОРОВ Хэжэнгын аймагта юунэй хэгдэжэ байһан тухай бэшэбэ. Нүхэр Ошоровой статьягаар эхилжэ, «Хүдөөгэй һургуулида — бүгэдэ ниитын анхарал» гэһэн тусхай гаршаг бии болгохомнай. Хүдөөгэй һургуулиин хүдэлмэрине һайжаруулхын тула республикын аймагуудта, хонын нютагуудта юунэй хэгдэжэ байһан тухай бэшэхыень гэгээрэлэй хүтэлбэрилэгшэдтэ, багшанарта хүдөө бэшэг... эдтэ хандаха байнабди.

***

Манай түрэл Коммунис... арти болон совет правительство арадай гэгээрэлые хүгжөөхэ асуудалда саг үргэлжэ хараалаа табижа байдаг. ...эшээлхэдэ, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет арадай гэгээрэлые улам саашань хүгжөөхэ зорилгоор богони... болзор соо хоёр томо тогтоол гаргаһан байна. Тэдэнние нэрлэбэл: «Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда залуушуулай оролгые бэелүүлхэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулие саашань хүгжөөхэ» (1972 оной июнь). «Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин ажабайдал ба хүдэлмэриин онол аргые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» (1973 оной июль).

Үнгэрһэн зун абтаһан ...шын тогтоол соо иигэ... хэлэгдэнэ: **«КПСС-эй XXIV съездын хараалһан ...ри ехэ зорилгонуудые ...лүүлхэ, илангаяа хото хү... хоёрой онсо илгаае ой... сагта усадхаха хэрэгтэ хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд тон ехэ үүргэ ...үргэхэ зорилготой. Мүнөө ...э хүдөөгэй һургуулинууд... 22 миллион үхибүүд һу... сана. Тобшолон хэлэбэл, ...най гүрэн соо һурадаг ...үгэдэй хахадынь гэшэ»**

Манай совет һургуулинууд ...дөөгэй һурагшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар горитойхон амжалта ...лаһаниинь бултанда мэдэжэ. Гэбэшье хүдөөгэй ...охон һургуулинуудай һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүнөөнэй эрилтэдэ ...рюусажа шадахагүй бай... гэжэ тэрэ тогтоол соо ...мдэглэгдэһэн байна бшуу.

Тиимэһээ түбхын түрүүн... хүдөө нютагта шэнэ һургуулинуудые, тэдэнэй дэргэ... интернадуудые, һуралсалай мастерскойнуудые, спортивна залнуудые, багшанарай гэр байрануудые бүри ...оор барихаар хараалагда... Жэшээнь, 1974 онһоо 1980 он хүрэтэр гүрэнэй ...нгөөр 7 миллион 250 мянган хүнэй һурахаар һууритай һургуули, тодорхойлон ...элэбэл, 7 мянга 500 томо һургуули, 722 мянган үхибүүдэй багтаха интернат, тиихэдэ 6 миллион гаран ...урбэлжэн метр талмайтай ...р байра хүдөөгэй багшанарта баригдаха юм.

Тэрэ тогтоол соо һургуулиһаа холо байдаг үхибүүдые машинаар шэрэхэ асуудалда анхарал ехээр табигдана. Жэшээнь, 1974 ондо ...лхоз, совхозуудта 3 мянган автобус, 1975 ондо 3 мянга 500, тиихэдэ 1976 онһоо эхилжэ жэл бүри 5 мянган автобус тэдэндэ үгтэдэг болохо.

Хүдөөгэй дунда һургуулиин ...хибүүдые ажалай дүй дүршэлдэ, илангаяа хүдөө ажахын оньһон техникэдэ һургахын тула дунда һургуули бүхэндэ машина шудалал...н кабинедүүд, мастерскойнууд 1974—1977 онуудта ...үйсэд түхеэрэгдэхэ ёһотой.

Хүдөөгэй һургуулиин интернадта байдаг үхибүүдэй байдалые улам һайжаруулхын тула 1975 онһоо эхилжэ, интернадта байдаг үхибүүдэй 25 процентнь түлөөһэгүйгөөр үдэр бүри 3 дахин эдеэлүүлэгдэхэ, тиихэдэ бэшэ үхибүүдынь эдеэнэйнгээ сэнгэй хахадые түлэдэг болохо юм.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые манай республикын ажалшад, илангаяа хүдөөгэй һургуулиин багшанар болон арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд угаа ехэ баяртайгаар угтаһан байна. Энэ тогтоолые хайшан гэжэ бэелүүлхэ тухай багшанарай августын конференци дээрэ үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоо. Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин байдал ба хүдэлмэриие улам һайжаруулха тухай асуудал август һарада боложо үнгэрһэн гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй республиканска суглаан дээрэ хэлсэгдэжэ, 1974—1980 онуудта бэелүүлэгдэхэ хараа түсэб баталагдан абтааһэн.

Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин байдалые болон хүдэлмэриин онол аргые һайжаруулха талаар парти болон правительствын түүхэтэ тогтоолой Хэжэнгын аймагта ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай хаража үзэе.

БАРИЛГАНУУД, БАРИЛГАНУУД...

КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринс, мүн КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй «Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда залуушуулай оролгые түгэсхэхэ ба юрэнхы эрдэмэй һургуулие саашань хүгжөөхэ тухай» тогтоолнуудые бэелүүлхын тула арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, багшанарай коллективүүд, совхозууд, предприятинууд һургуулинуудай һуралсалай материальна үндэһые һайжаруулха талаар горитойхон хүдэлмэри һүүлэй 3—4 жэлэй туршада хэжэ үрдиһэн байна. Жэшээнь, совхозууд болон предприятинуудай мүнгэ зөөреэр 1.420 үхибүүдэй багтаамжатай һургуулиин дүрбэн байшан, 1.200 һурагшадай һууритай 30 класс, 350 үхибүүдэй байха табан интернат, 200 хүнэй һууритай гурбан столово, спортивна хоёр зал, 200 хүүгэдэй байха ясли-сад, багшанарай байха 32 гэр баригдаһан, үшөө тиихэдэ найман жэлэй болон дунда һургуулинууд бултадаа халуун уһаар халаагдадаг болонхой.

Гурбахан жэлэй саада тээ Чисаана тосхоной Үлзытын һургуули ондо ондоо долоон гэр соо хэшээлнүүдээ үнгэргэдэг байһан юм. Харин мүнөө Чисаана тосхоной хойто захада һургуулиин бүхэли городок бодхоогдонхой гэхэдэ буруу болохогүй. Тэндэнь 320 хүнэй һууритай һургуулиин томо байшан, 80 үхибүүдэй байха интернат, мастерскойнууд, 80 хүнэй һууритай столово, стадион, географическа талмай болон бусад юумэнүүд баригданхай. Чисаанын совхозой дирекци, партком болон рабочком энэ һургуулиин комплекс барилгада анхаралаа ехээр табиһан, мүнөөшье табижа байһаар. Баһа тиихэдэ багшанарай байра байдалые һайжаруулха хэрэгтэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа яһала табидаг. Багшанарай байха хоёр дабхар гэр баригдажа, тэрэнь халуун уһаар дулаасуулагдадаг.

Һургуулиин барилгада «50 лет Октября» гэжэ совхоз (директорынь Д. Д. Дугаров) эдэбхи үүсхэл гаргадаг. Ородой адагай дунда һургуулиин материальна үндэһэн тон һула байһан, тиимэһээ һүүлэй хоёр жэлэй туршада совхозой үүсхэлээр 6 классай таһалгатай залгалта баригдажа байна. Нёдондо 80 үхибүүдэй байха интернат баригдаа. Тус совхозойхид КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолтой танилсажа, тэрэнние тон һайшаагаад, ойрын гурбан жэлэй туршада нилээд ехэ барилга ябуулха түсэб табинхай. Жэшээнь, 320 үхибүүдэй һураха һургуулиин шэнэ байшан, спортивна зал, физкультурна городок, һуралсалай томо мастерскойнууд, багшанарай байха арбаад гэр, 80 хүнэй һууритай столово баригдаха юм. 1974 онһоо эхилжэ, һуралсалай кабинедүүдые гүйсэд хангахын тула 3 мянган түхэриг мүнгэн һургуулида жэл бүри һомологдодог байха.

Загаһатын совхозой эдэбхи үүсхэлээр Загаһата тосхондо дунда һургуулиин типовой байшан баригдажа эхилэнхэй, тэрэнь 1974 ондо дүүргэгдэхэ. Холын гүүртэ, отара дээрэ ажалладаг малшадай үхибүүдэй байха 50 хүнэй багтаамжатай интернат мүнөө жэлдэ түхеэрэгдэжэ, тэрэнь алибаа юумээр гүйсэд хангагдаһан байха юм.

Дээдэ-Хэжэнгэдэ «Первомайский» совхоз өөрынгөө һургуулида спортивна зал, 240 һурагшадай һууритай зургаан класс, 140 үхибүүдэй байха интернат, багшанарта 4 гэр барижа үгэнхэй.

Тиихэдэ гүрэнэй мүнгэ зөөреэр ехэхэн барилга хэгдэнэ. Жэшээнь, Хэжэнгэ болон Шэнэ-Хэжэнгэ тосхонуудта 960 һурагшадай һураха гурбан дабхар һургуулинууд баригдажа дүүргэгдээ. Тэндэнь спортивна, үншалгын, кино хараха, актова залнууд, 200 хүнэй һууритай столовонууд, һуралсалай хэдэн мастерскойнууд, библиотекэ, пионерскэ дружинын, комсомолой комитедэй хүдэлхэ тусхай таһалганууд, һуралсалай бүхы предмедүүдээр кабинедүүд түхеэрэгдэнхэй.

КПСС-эй Хэжэнгын райком болон аймгүйсэдком хүдөөгэй һургуулинуудта анхаралаа саг үргэлжэ табижа байдаг. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй райкомой пленум дээрэ «Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин ажабайдал ба хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар аймагай партийна организациин зорилгонуудые үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, хүдөөгэй һургуулиин хүдэлмэриие эрид шууд һайжаруулха талаар тусхай хараа түсэб баталжа абаа юм.

Юрэдөө, гурбан жэлэй туршада совхозууд болон предприятинууд иимэ туһаламжа хүргэхэ: **нэгэдэхеэр**, һурагшадай һураха хоёр һургуули, 500 үхибүүдэй байха интернат, зургаан столово, спортивна найман зал, багшанарай һууха 45 гэр (хоёр байратай), һуралсалай үйлэдбэриин арбан мастерской бариха уялга абаба; **хоёрдохёор**, һуралсалай кабинедүүдые, мастерскойнуудые программын эрилтээр гүйсэд хангахаар библиотекын номой сан баяжуулхын тула аймагай ажахынууд 49,5 мянган түхэриг һургуулинуудта үгэхэ; **гурбадахяар**, 1974—1975 онуудай һуралсалай жэлһээ эхилжэ, бүхы һургуулинуудые нэгэ халаанда оруулха; **дүрбэдэхеэр**, холын бэлшээридэ үхэр, хонин харадаг малшадай үхибүүдые бултыень саадта гү, али интернадта байлгадаг болохын тула барилга ехээр хэгдэхэ, һургуулиин интернадуудай байдалые мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар болгохо; **табадахяар**, 1974 ондо үхибүүдэй амарха, ажаллаха пионерскэ арбан гурбан лагерь эмхидхэгдэхэ юм. Тэдэнэртэ 95 га сабшалангай газар, хартаабха, овощ, куузику ургуулхын тула 100 гаран га газар үгтэхэ; **зургаадахяар**, һургуули бүхэнэй дэргэдэ спортивна, географическа талмайханууд түхеэрэгдэхэ гэхэ мэтын хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана.

БҮГЭДЭ НИИТЫН ДУНДА ҺУРАЛСАЛДА ОРОЛГО

...үүлэй үедэ һургуули...удай һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулхын тула багшанарай коллективүүд яһала ехэхэн оролдолго гаргаһан, мүнөөшье гаргажа байһаар. Найман жэлэй уялгата һуралсалые гүйсэд бэелүүлһэнэй ашаар наймадахи болон арбадахи классуудые дүүргэгшэдэй тоо жэлһээ жэлдэ олошорно. Жэшээнь, анхандаа нэгэдэхи класста һурахаяа ороһон үхибүүдэй 68 процентнь 1970 ондо наймадахи класс дүүргэһэн байна. Харин найман жэлэй саана 1-дэхи класста орогшодой 93,3 процент 1973 ондо 8-дахиие дүүргээ. Багшанарай коллективүүдэй оролдолго талаар ошоогүй ха юм. Тиихэдэ һүүлэй үедэ үхибүүдые нэгэ класстань хоёрдохи жэлдэнь олоор үлөөхэ ябадал тон үсөөрөө. Гурбахан жэлэй саада тээ аймагай һургуулинуудта хамтадаа 200 үхибүүд нэгэ класста дахин үлөөгдэдэг байһан һаа, үнгэрһэн 1972—1973 онуудай һуралсалай жэлэй дүнгөөр республика доторнай оройдоо 49 үхибүүн нэгэ класстаа дахин һуулгагдаа. Тиигэжэ һуралсалай шанар 92—93 процентһээ 99 процент хүрэтэр дээшэлээ ха юм.

КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй гаргаһан «Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалда залуушуулай оролгые түгэсхэхэ ба юрэнхы эрдэмэй һургуулиие саашадань хүгжөөхэ тухай» тогтоолые бэелүүлхын тула аймагай партийна болон совет хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, түрэлхид горитойхон хүдэлмэри ябуулдаг болонхой. Хэжэнгын аймагта дунда һургуули дүүргэһэн залуушуул жэлһээ жэлдэ олошорно. Хэрбээ хоёр жэлэй саада тээ наймадахи класс дүүргэгшэдэй 62 процентнь 9-дэхи класста һурадаг байһан һаа, 93,8 процентнь дунда һургуулида һуража эхилээ. Бүгэдэ ниитын дунда һуралсалые бэелүүлхэ талаар Хэжэнгын, Үлзытын, Дээдэ-Хэжэнгын һургуулинуудта ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана.

Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ В. И. Ленин комсомолой 3-дахи съезд дээрэ залуу үетэндэ хандан, эрдэм һургуули оролдосо ехэтэйгээр шудалхые захяа һэн. Тэдэ үгэнүүдынь удха шанараа мүнөөшье гээгээгүй. Эрдэм, техникын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байха үедэ илангаяа хото хүдөөгэй хоорондын илгаагай үгы болгогдожо байха сагта хүн бүхэнэй эрдэмые д...эшэлүүлхэ гээшэ тон шухала болоод байна ха юм.

Түрэл партиингаа XXIV съездын хараалһан асари ехэ түсэбые бэелүүлхын тула гүрэн соомнай үйлэдбэриин экономико, оньһон орёо техникэ һайса мэдэхэ хүнүүд хаа хаанагүй тон хэрэгтэй болоно бшуу. Тиимэһээ хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулиин хүдэлмэриие мүнөөнэй эрилтэдэ харюусама болотор һайжаруулха гээшэ шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Хэжэнгын аймагай һургуулинуудта үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд яһала олон бииааб даа. Уялгата найман жэлэй һуралсалые гүйсэд бэелүүлхын тула зарим һургуулинуудай һуралсалай үндэһые бэхижүүлхэ, һурадаг газарһаа холо байратай үхибүүдые бултыень интернадта байлгадаг болгохо, һургуули бүхэндэ буфет, столово бии болгохо, һуралсалай кабинедүүдые һайнаар түхеэрхэ, нэгэдэхи класста һурахаяа ороһон үхибүүн бүхэниие саг болзор соонь наймадахи класс дүүргүүлээд, бултыень юрэнхы дунда эрдэмтэй болгохо — эдэ асуудалнууд багша бүхэнэй, совет һургуули бүхэнэй зорилго.

АЖАЛДА ДУРАТАЙГААР...

Ургажа ябаһан үетэниие ажалда дүршүүлэн хүмүүжүүлхэ асуудалда анхарал яһала хандуулагдана. Илангаяа зунай амаралтын үедэ эмхидхэгдэһэн үйлэдбэриин бригадануудта мянга гаран һурагшад хүдэлжэ, 60 гектар куузику ургуулһан, жара мянга шахуу хониной ноохо хайшалһан, 150 центнер модоной набша намаа бэлдэһэн арба мянган центнер үбһэ хуряаһан, дүрбэ мянган центнер шэбхэ поли дээрэ гаргаһан байна. Һурагшадые ажалда дүршэлтэйгөөр һургахын тула хамагай түрүүн тэдэниие хүдөө ажахын техникэтэй танилсуулха, һургуули дүүргэжэ гарахадань, тракторист, комбайнер, шофёр болон бэшэшье мэргэжэлтэй болгохо тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Энэ тон харюусалгатай зорилгые бэелүүлхын тула түбхын түрүүндэ хүдөөгэй дунда һургуули бүхэндэ машина шудалалгын кабинедүүд эмхидхэгдэхэ ёһотой. Теэд тиимэ кабинедүүд хүдөөгэй һургуулинуудта тон үсөөн, зарим газарта оройдоо үгы байһаар. Тиимэһээ аймагай совхозууд, ой модоной ажахынууд дунда һургуули бүхэндэ политехническэ һуралсалай үндэһые мүнөөнэй эрилтэдэ харюусамаар түхеэржэ, хамаг хэрэгтэй техникээр хангаха гэһэн уялга абанхай. Жэшээнь, дунда һургуулинуудай дэргэдэ 4 кабинедтэй томо байшан (тэндэнь трактор, комбайн, автомобиль шудалха таһалганууд байха), тиихэдэ һургуулида үгтэһэн элдэб машинануудые хадагалха гараж болон автомастерскойнууд баригдаха юм.

Зунай амаралтын үедэ һурагшадые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхын тула һургуули бүхэниие амаралтын, ажалай лагерьтай болгохо тон шухала. Аймагай совхозууд ойрын хоёр жэлэй туршада тиимэ лагерьнуудые найман жэлэй, дунда һургуулинуудта барижа үгэхэ юм. Һурагшадай үйлэдбэриин бригадануудта туршалгын 20—25 гектар участок, 150—200 гектар сабшалангай газар үгтэхээр хараалагдана.

Ойрын хоёр жэлэй туршада арадай гэгээрэлэй талаар Хэжэнгын аймагта хэгдэхэ ажал хүдэлмэри тухай тус статья соо тобшохоноор хэлэгдэбэ.

Түрэл Коммунис парти, Совет гүрэн хадаа хүдөөгэй һургуулиин байдалые, багшанарай ажаһуудалые эрид һайжаруулхын тула угаа ехэ анхарал табижа байна ха юм. Тиимэһээ манай багшанар, хүмүүжүүлэгшэд болон арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд энэ анхаралдань ажалай амжалтаар харюусаха байһаниинь элитэ.

Д. ОШОРОВ,
Буряадай АССР-эй гэгээрэлэй министерствын хүдэлмэрилэгшэ.

Республикын засагай дээдын зургаануудта

МЭРГЭЖЭЛТЭД ОЛООР БЭЛДЭГДЭГ

Һүүлэй дүрбэн жэл соо үбэлэй үедэ хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэдэг һайн гурим тогтонижоо. Турбаазануудта, техническэ мэргэжэлтэдые бэлдэдэг хүдөөгэй училищинуудта, аймагай түбтэ залуушуулые суглуулаад, амаралта һуралсал хоёрынь хамта эмхидхэдэг.

Соцстрахай зүгһөө үгтэдэг путёвконууд ажахын болон профсоюзай мүнгөөр абтадаг. Һурахаяа ерэгшэдые һайн байрада байлгажа, соёл болбосоролой талаар хангажа, һайнаар амаржа байгаад һураха арга боломжо тэдээндэ олгогдодог. Курсаяа дүүргэжэ гарагшадта нэгэдэхи болон хоёрдохи классай мастерай нэрэ олгогдодог. Тиимэ курса дүүргэжэ гарагшад юрэнхы дээрээ һайн хүдэлдэг, үйлэдбэри дээрээ һайн дүн харуулдаг байха юм.

Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Кабанскын, Түнхэнэй, Хурамхаанай аймагуудта иимэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдана.

Энээнһээ уламжалан, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, профсоюзай областной совет тусхай тогтоол баталан абаа. Сэлэнгын, Бэшүүрэй, Кабанскын, Түнхэнэй, Хурамхаанай аймагуудта үбэлэй үедэ мал ажалай мэргэжэлтэдые болон механизаторнуудые бэлдэдэг хүдэлмэриин дүршэлые һайшааха гэжэ тогтоол соо хэлэгдээ. Гадна, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэдэг гуримые хаа хаанагүй дэлгэрүүлхын тула бусад нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай аймагай Советүүдэй гүйсэдкомуудые, профсоюзай райкомуудые уялгалха тухай тогтоол соо хэлэгдэнэ.

«Байгалай долгин», «Сурхайта нуур» гэһэн турбаазануудта тусхай курсануудые эмхидхэхэ гэһэн дурадхалые һайшааһан байна. Заагдаһан мэргэжэлтэдэй һуралсалые саг соонь эмхидхэхын тула мүн баһа һураха дуратай хүнүүдые хэлэгдэһэн болзоротонь турбаазануудта эльгээхыень Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствые, Буряадай совхозуудай үйлэдбэриин республиканска нэгэдэлые, хүдөө ажахын трестнүүдые, аймгүйсэдкомуудые, хүдөө ажахын болон бэлэдхэлэй хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай профсоюзай райкомуудые уялгалха тухай хэлэгдэнэ.

Буряадай хүдөө ажахын кадрнуудай мэргэжэл дээшэлүүлдэг һургуули хадаа эмхидхэгдэһэн курсануудые багшануудаар, методическа хүтэлбэреэр, номуудаар, үзүүлэн харуулха зүйлнүүдээр хангажа, һурахаяа ерэгшэдтэ стипенди түлэхэ ёһотой.

Таниие ямараар ханганаб?

„РОМАШКЫН" УРАН ГАРТАН

Улаан-Үдын коммунистическа гудамжаар оршодог эхэнэрнүүдэй үһэ заһадаг энэ парикмахерские мэдэхэгүй эхэнэр байхагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Эндэ республикымнай ниислэлэй эрхим парикмахернууд сугларанхай, арюун һайханда дуратайшуулда туһалжа байдаг.

Үдэрэйшье, һүниишье сагта эндэ орогты — үһэеэ заһуулха дуратайшуул ходоодоо олон ушарна. «Бэрхэ мэргэжэлтэд...», ...үһэ һайнаар заһадаг, ...хүнэй саг гамнадаг», — иигэжэ хүнүүд мэдүүлнэ, иигэжэ «Ромашкын» һанамжа, дурадхалнуудай дэбтэртэшье бэшэдэг байна.

Тус парикмахерскын коллектив байгша оной түсэбые декабриин тэнгээр болзорһоонь урид дүүргээ. Эндэ хүдэлдэг 28 парикмахерай олонхинь тусхай мэргэжэлэй һургуулинуудые дүүргэнхэй, тэдэнэй дунда районно, республиканска конкурснуудта илаһан хүнүүдшье бии юм.

Парикмахерские даагша Э. А. Ухаханова эрхим хүдэлмэрилэгшэдэйнгээ тоодо З. Дашипилова, А. Манзырева, Л. Гинеева, Л. Белоусова, болон бусадые нэрлэнэ.

Тус коллектив декабрь һарын эсэс болотор түсэбһөө гадуур үшөө 700 түхэригэй оязо оруулхын түлөө эршэмтэй ажаллажа байна.

Д. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Парикмахер З. Р. Дашипилова хүдэлмэри дээрээ. 2. Үһэн иигэжэ хатаагдадаг.

Авторай фото.

ҺУРАГШАДТА ЗОРЮУЛАН...

Хэжэнгын аймагай найман жэлэй интернат һургуулиин һурагшадые саг үргэлжэ халуун эдеэгээр хангажа байхын тула столово түхеэрэгдэһэн юм. Эндэ урагшаа һанаатай, оролдосотой хүнүүд хүдэлжэ байдаг.

Һурагшадта амтатай һайн эдеэ хоол бэлдэхэ асуудалда столовын бүхы хүдэлмэришэд, түбхын түрүүндэ тэндэхи повар Ирина Григорьевна Овчинникова саг үргэлжэ һанаалаа табижа байдаг.

— Ирина Григорьевнагай бэлдэһэн эдеэе ямаршье сагта амтархан эдидэгбди, — гэжэ һурагшад магтан хөөрэлдэдэг.

Һургуулиин столоводо олон жэлэй туршада магтаалтай һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө И. Г. Овчинникова аймагай Советэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагай хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна.

Ирина Григорьевна шударгы бэрхэ ажалайнгаа түлөө шагнал хайрада хүртэжэ, бүри һайнаар ажаллахаар зоригжонхой.

Г. ГЭСЭГЖАПОВА.

УЛААН-БААТАР

МНРП-гэй Улаан-Баатарай городской комитедэй пленум

ТАСС

МНРП-гэй Улаан-Баатарай городской комитедэй пленум эндэ болобо. Барилгын хүдэлмэриин шанар, ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухай асуудал пленум зүбшэлһэн байна.

МНР-эй мүнөөнэй түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй турша соо Улаан-Баатарай капитальна барилгые хүгжөөлгэдэ 570 миллион тухай тугрик гаргашалагдаһан байна гэжэ пленум дээрэ тэмдэглэгдэбэ. Энээнэй хахадынь гэр байрын, соёлой-ажаһуудалай барилгада һомологдоо.

Партиин горкомой пленум барилгын бүлэг бригадануудай, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, барилгын өөрынь үные хямдаруулгада, барилгын хүдэлмэри үрэ гэдхэлгэдэ зорюулха шухала гэжэ тоолоно.

Хилын саанаһаа
· телефон · телеграф · радио

БЕРЛИН

Хани барисаанай уулзалга

ТАСС

Хани барисаанай заншалта уулзалга совет посольстводо боложо, СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд М. Т. Ефремов республикын Сүлөөтэ немец залуушуулай союзай хүтэбэрилэгшэдтэй, гэшүүдтэй уулзаба. СНМ-эй союзай Центральна Советэй нэгэдэхи секретарь Г. Ян, Эрнст Тельманэй нэрэмжэтэ пионернүүдэй эмхиин түрүүлэгшэ Э. Кренц ба бусад тушаалтад айлшадай дунда бии байгаа.

Совет правительствын даалгабаряар М. Т. Ефремов В. И. Ленинэй скульптурые ГДР-эй СНМ-эй союзда бэлэг болгон барюулба.

Г. Ян Совет правительствада баяр баясхалан хүргөөд, энэ бэлэг — СССР-эй ба ГДР-эй хоорондохи бага хани барисаанай һүлдэ, СНМ-эй союзай болон Ленинскэ комсомолой аха дүү ёһоной харилсаа холбоонон гэршэ тэмдэг болохо гээд мэдүүлээ.

КАИР

Египет арадай үмэнэһөө

ТАСС

Соёлой ба мэдээсэлэй асуудалнуудаар Египедэй Араб Республикын премьер-министрэй орлогшо Абдель Кадер Катем Египедэй Арадай суглаанай заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. Египедэй правительствын ажал ябуулгын программа заседани дээрэ нэгэн һаналтайгаар һайшаагдаа.

«Тэмсэлэйнгээ гол зорилго туйлахын — булимтаран эзэмдэгдэһэн араб газар нютагуудһаа Израилиин сэрэгүүдые гаргахын, Палестинын араб арадай үндэһэн эрхэнүүдые һэргээхын тула египет арад эрид шууд тэмсэхээр бэлэн», — гэжэ А. К. Хатем тэмдэглэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые зүбшэлхын тула Женевэдэ зарлагдаха эблэрэлгын конференци дээрэ эдэ хоёр асуудалые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэхын тула Египет ехэ оролдолго гаргаха байха гэжэ премьер министрэй орлогшо хэлээ.

ГАВАНА

Совет уран зураашын бүтээлнүүдэй выставкэ

ТАСС

Совет мэдээжэ уран зурааша, СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат Борис Пророковой бүтээлнүүдэй выставкэ Гаванын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ парк соохи уран зурагай галерейдэ нээгдэбэ.

Кубын Уран зохёолшодой ба соёлой ажал ябуулагшадай холбоон, СССР-эй посольство тус выставкые эмхидхэһэн байна. Зурагууд, графика, плакадууд эндэ табигдаа. Хэдэн зурагуудынь Кубын революцида зорюулагданхай.

ПАРИЖ

ЛЕНИНЭЙ МУЗЕЙЕ ДААГШАДА—СОВЕТ МЕДАЛЬ

ТАСС

Париждахи В. И. Ленинэй гэр-музейе даадаг Антуан Лежандрта «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» гэһэн совет медаль барюулалгын баяр ёһолол Парижда, СССР-эй посольстводо болобо. «В. И. Ленинэй Францида байһан тухай документнүүдые, материалнуудые суглуулхын тула олон жэлэй туршада хүдэлмэрилһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 70 наһатай болоһонтойнь дашарамдуулан», СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указаар А. Лежандрые иимэ медаляар шагнаһан байна.

«Иимэ үндэр шагнал хайрада хүртэхэдөө сэдьхэлни доһолбо, — гэжэ А. Лежандр ТАСС-ай корреспондентдэ хэлэбэ. — Агуу Ленинэй Эхэ ороной үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэндөө ехээр баярлааб».

«В. И. Ленинэй музейе дааха гээшэ ехэ хүндэтэй хэрэг мүн, — гэжэ А. Лежандр тэмдэглэнэ. — Мари Роз үйлсэдэхи гэр-музейдэ ороһон совет хүнүүдэй баяр баясхалан хүргэхэдэнь, намда ехэл аятай зохид байдаг юм».

Хүн түрэлтэнэй аша туһада В. И. Ленинэй хэһэн бүхы юумэнэйнь түлөө Советскэ Союзда баяр хүргэхые хүсэнэб гээд А. Лежандр хэлэбэ.

ДЕЛИ

Индиин электронно промышленностиин амжалта

ТАСС

Орон дотор электронно промышленность хүгжөөхэ арбан жэлэй программа Индиин правительствын дэргэдэхи электроникын талаар гүрэнэй комисси тодорхойлоо. Электронно түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ хэдэ хэдэн предприятинууд баригдаха, эрдэм-шэнжэлэлгын шэнэ институдууд, лабораторинууд бии болгогдохо байна. Тоолон тодорхойлолгын техникэ промышленна үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ программада ехэ анхарал хандуулагдана.

БЕЙРУТ

ПАЛЕСТИНЫН АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ТАСС

Римдэхи Фьюмичино гэдэг аэропорт дээрэ болоһон хархис бүдүүлиг ябуулгада Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөн ямаршье хабаагүй гэжэ Палестиные сүлөөлхэ эрхэ ори таһа арсаба. Эдэнэй харата муухай ябуулгануудые мүрдэхын тула гэмтэдые үгэхэ гуйлтатайгаар ООП-ой хүтэлэбэрилэгшэд Кувейдэй правительствада хандаа гээд Палестинын информационно агентство мэдээсэнэ.

БУЭНОС-АЙРЕС

Чилиин хунтын харата ябуулганууд

ТАСС

Мүнөөнэй захиргаанда зүрюу харша ябуулгануудые хэһэн хүн бүхэниие Чилиин сэрэгэй хунта зэрлиг бүдүүлигээр хашана, харшална. Хунтын захиралтаар Санбернардо хотодо 11 хүдэлмэришэн-түмэр замшан баригдажа, зэрлиг муухайгаар хэһээгдэһэнэй һүүлээр буудагдан алуулһан байна.

«...адахые һэдээ» гэжэ хуурмаг шалтаг барин, аграрна реформын нэгэдэлэй алба хаагша байһан Серхио Арайя гэгшые Темуко хотодо буудан алаба.

Чилиин һургуулинуудта хардалга мүрдэлгэнүүд үргэлжэлүүлэгдэһээр. Аргентинын «Пропоситос» газетын бэшэһэнэй ёһоор, дээдэ һургуулинуудай хэдэн мянгаад студентнэр университетүүдһээ гаргагдаһан байна. Олон дунда һургуулинууд, лицейнүүд хаагдаа гээд газетэ тэмдэглэнэ. Олон студентнэр, багшанар баригдажа, хэрзэгы шэрүүнээр хэһээгдэжэ байнхай.

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Сальвадор Альендиин правительствада хүдөө ажахын министр байһан, социалис партиин ЦК-гай политкомиссиин гэшүүн Роландо Кальдероние Чилиин сэрэгэй хунтын агент буудажа шархатуулба. Мүнөө үедэ Швециин дипломатическа түлөөлэлгэтэ эмхиин хамгаалалгада байһан Сантьягадахи Кубын Республикын посольство соо тэрэ хоргодожо байна. Роландо Кальдероной бэеын ямар байһан тухай юуншье мэдэгдэнэгүй гэжэ Швециин телеграфна бюро Сантьягаһаа мэдээсэнэ.

(ТАСС).

МАДРИД

Бланко алуулба

ТАСС

Декабриин 20-до эндэхи түбэй үйлсэнүүдэй нэгэндэ болоһон тэһэрэлгэһээ уламжалан, Испаниин правительствын түрүүлэгшэ Л. Карреро Бланко алуулаа гээд Испаниин Информациин министерство мэдээсэбэ.

ТОЛИ

ТАНЮУҺАТАЙ... АЖАЛ ГЭЖЭ ГҮ?

Гэр зуурын ажал жэжэ, хүнгэн, зоной ехэ анхархаар бэшэ шэнги аад, үнэн дээрээ ажабайдалда тон ехэ һуури эзэлдэг байна. Ехэшье, багашье бүлэтэй һаань, тэрэнэй зэргээр айл бүхэнэй гэрэйнь ажал ехэл байдаг гээшэ. Городуудта һуудаг зоной байдал хүдөө нютагуудайхидта орходоо хүнгэн юм ааб даа. Тэдээндэ мал адууһан байха бэшэ. Хүйтэн, халуун уһатай томо байшангуудта һуудаг айлнуудай байдал бүришье түбхинэнги аабза.

Хүдөөгэй зонойшье байдал һайжаранхай даа. Ямаршье һууринда ошоо хадатнай, олонхи гэрнүүдынь шэнээр баригдаһан байхa. Мүнөө сагай шэнжэ иимэ.

Гэртэхи, газаахи ажал хэхэ талаар айл бүхэндэ ямар нэгэ өөрын гурим ёһо бии гээшэ. Эдеэ хоол бэлдэхэ, хубсаһа хунар угааха, утюгдэхэ, үнгэрхэдөө хубсаһаяа заһажа танаха гэхэ мэтын имагтал эхэнэрэй ажал гэжэ тоологдодог юумэ хэжэ шададаг бүһэтэй хүнүүдые харагдаһан байна. Иимэ хүнһөө тад ондоо — гэртээ ерэжэ, хубсаһаа яаруу тайламсаараа газетэ, журналнуудые обоо онги суглуулаад, диван дээрээ хэбтээд, һажажа байгаад, саарһа шагаадагшье бүһэтэн дайралдаха даа. Тиигэжэ байтараа, эбһээлээд:

— Хүгшэ-аан! — эдеэн бэлэн болоо гү? Яатараа удаарнабши, — гэжэ ганирдагшье хүнүүд үзэгдэдэг. Иимэ улад үсөөн ааб даа. Тиигээшье һаа, үшөөл бии гээшэ. Иимэ айлай һамган гэр зуурын бүхы ажалые өөрөөл жүдхэдэг: сонхо солоохойн бага зэргын заһабариһаа эхилээд, мал адууһаяа харууһалха, уһаяа асарха мэтын али олон жэжэ бужа ажал барагдаха бэшэ даа.

Гэртэхи, газаахи ажалаа бүлын гэшүүн бүхэндэ зохихо соонь хубаагаад, жэгтэй зохидоор абяа аниргүйгөөр юумэеэ бүтээдэг айл байдаг. Иимэ бүлэдэ гэрэй эзэн ямаршье тушаалтай һаа, гэр бүлэ соогоо бултантай адли ажал хэлсэдэг юм. Эмхитэй бүлэдэ бүхы юумэниинь бүтэсэтэй. Үхибүүдыньшье гуримтай, журамтай байдаг гэжэ мэдээжэ. Богонёор хэлэхэдэ, иимэ бүлэдэ өөрынь педагогико гэжэ байдаг гээшэ. Хүн ахатай, дэгэл захатай гэдэг бурядад арадай сэсэн үгөөр иимэ бүлын ажабайдалда тобшолол хэмээр байна.

Урда сагта буряад зоной гэрэй байдалда арха барха ёһо гуримууд байһан юм. Эдэнэй олонхинь эхэнэр зониие дарлаһан, доромжолһон удхатай байгаа. Урда сагай ула болоһон эдэ гуримуудые ёһонуудые тоолохоёо һанагданагүй. Эдэнэй үлэгдэлэй «үнэр» мүнөөнэй байдалда ороногүй юм аа гү гэһэн һанамжа дурдаха хүсэлэн бии. «Һамгадай хэхэ ажал...» гэлсэхэ ушар гарадаг. Энэнь ямар ажал бэ гэхэдэ, уһа асарха, үглөөгүүр бодоод малдаа үбһэ үгэхэ мэтые «һамгадай» хэхэ ажал гэдэг бүһэтэйшүүл буряад нютагуудаар ябахада дайралдадаг юм.

Колхозууд болон совхозуудай олонхи отаралнуудта олонхи хонишод гэр бүлөөрөө ябадаг байна. Ажал хүдэлмэриешье, гэртэхишье ажалаа бултыень үрдижэ хэдэг буряад эхэнэрэй ажалша бэрхэ байһан гайхамшаг шэнжэ шанараа үеын үедэ дамжуулжа ябаһыень онсо тэмдэглэхэ ёһотойбди. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой мэдээжэ хонишон Чимит-Цырен Гомбоев иигэжэ хөөрөө һэн: «эхэнэр хүнгүйгөөр түл абажа болохогүй, эдэнэйшни нюдэн тусгаар хурса байдаг». Энэ үгүүлэл малша бэрхэ хүнэй шэнжэ түхэл тодорхойлно бшуу. Тиин Ч-Ц. Гомбоевой һамган-хонишон Рэгжэд Бальжинимаева мэтэ ажал хэрэгэйнгээ ёһото мастер болоһон эхэнэр ажалшад ямар олон гээшэб! Ажалайнгаа хажуугаар хэдэн олон үхибүүдые хүмүүжүүлэлсэхэ...

Һанахада, үгэеэ ойлголсоод лэ, гэрэйнгээ ажал зохид соонь хубаажа хээд байбал, бүхы юумэн бүтэхэ гэжэ ажабайдал харуулантай ха юм. Танюуһатан ажал гэжэ юун байхаб даа.

Һүүлэй жэлнүүдтэ социологическа шэнжэлэлгэнүүд хэгдэдэг болонхой. Эдээн сооһоо харахада, эхэнэр хүнэй сагай ехэнхи хубинь гэр зуурын ажалда һалана гэжэ тодоронхой. Тиимэһээ эхэнэрэй ажал хүнгэлхын тулада ехэ хэмжээнүүд эдэ жэлнүүдтэ абтажа үргэлжэлүүлэгдэһээр. Үхибүүдэй эмхи зургаанууд олошорно. Колхозууд болон совхозуудта саад, яслинууд олоор баригдана. Зэдын аймагай «Мир» колхоздо бүхы малшадай үхибүүд колхозой сад-яслида байлгагдадаг, тэдэнэй олонхинь колхозой тэдхэмжэ дээрэ байдаг. Мүн бэшэшье хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ, эдэ бүгэдэниие тоолоһоной үлүү. Хүн зон өөһэдынгөө бэе дээрэ үзэжэ байна. Эхэнэр зоной гэр тойронхи ажал хүнгэдхэхэ талаар саашадаашье ехэ хэмжээнүүд абтахаар хараалагданхай.

Зүгөөр эрэшүүл эмэгтэйшүүлэйнгээ ажалые хүнгэдхэхын түлөө оролдохо ёһотой. Диван дээрэ эбһээлжэ хэбтэнхаар, шоройгоо хамажархиит. Һамганайнгаа хубсаһа угааха үедэ, эдеэгээ шанажархиит. Нарайтаа хүхүүлжэ һууxадань, аяга табагаа угаажархиит. Шэлэһэн гансыңгаа газетэ, ном шагаахаяа һанабалынь, өөрөө магазин гүйжэ ошоод ерыт...

Залуухан басаганда дурлаад ябахадаа, тэрээнтэеэ уулзахадаа, юун гэжэ шахаа тангариг үгөө һэмта, эрэшүүл? «Гэрэй зараса болохош» гэжэ сохом хэлээһэн байхагүйт. Теэд тэрэнээ бү мартагты. Гэрэй ажал та нюуһагүй юм. Гэр бүлын жаргал хожомой хожом бэе бэеэ хүндэлэлгэһөө дулдыдадаг юм гэжэ манай багша Ильич нэгэтэ бэшэ хэлэгшэ бэлэй. Энээниие бү марта ял. Инагуудаа сагһаа урид бү хүгшэрүүлээл, зол жаргалаа тон тэнсүүхэнээр амасахые оролдоёл. Энэ хадаа, эмэгтэйшүүлдэшье, эрэшүүлдэшье хабаатай.

Д. ЖУГДУРОВА.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

НАҺАНАЙ ДУУН

1.

Тэргын мөөрэй
Түргэн гэгшээр
эрьелдэжэ ябахада,
Хуһан пайлсануудыень
Хургаараа,
нэгэ нэгээрнь
Тооложо үрдинэгүйб.

Оёоргүй огторгойн
Одо мүшэдэй
эмнилдэжэ ялалзахада,
Олон сая байһыень
Одоош мэдэхэ гэхэдээ,
Тооложо үрдинэгүйб.

Уһа мүрэнэй
Урагша хойшоо
харьялжа байхада,
Хэды шэнээн урдаһыень
Хэмжээд абаха гэхэдээ,
Тооложо үрдинэгүйб.

Газар Дэлхэйн
Голоо тойрон эрьелдэжэ
байхада,
Наһыем түргэдхэһэн
Наранай орохо, гарахые
Тооложо үрдинэгүйб.

Намар сагай
Нимгэн хюруугай унажа
байхада,
Сабиргайһаа дээшэнхи
Сагаан үһэнэй олон
үсөө
Тооложо үрдинэгүйб.

Юртэмсын ехэ
Юрьеэн шууяанай
боложо байхада,
Юрын хүнэй
Дуран, баяр, зоболонгие
Тооложо үрдинэгүйб...

2.

Ароан наһандаа
Арьбан тала — Хэжэнгэ
нютагта
Аарсанай гашууе,
Айрһан, ээзгэйн хатууе
Амтархажа,
Артель колхозой
Адуу малай хойноһоо,
Атар нугые хээлэһэн
Анзаһанай хойноһоо
Арга соохоноо ябажа,
Арһан сүүмхэ
Арадаа үргэлөөд,
Арбаад модоной
һургуулинда
Алхалһаар үнгэрбэб.

Хорин наһандаа
Холын губи Кара-Кумда
Хотогор нютагай
Хонгор һэбшээ һанажа.
Хошон зугаатай
Хотоной хүдэр хүбүүдээ,
Хонгёо дуутай
Холшор залуу басагадаа
Хонохоя бүхэндөө
зүүдэлжэ,
Хабтагай оронойнгоо
Хилын нангин харуул
дээрэ
Хүйтэн бороодонь
шэрбүүлжэ.
Халуун нарандань
галдуулжа,
Хатуужаһаар үнгэрбэб.

Гушан наһандаа
Гулгаа һайхан Эхэ
оронойнгоо
Гүрөө олон һудаһадтай
Гүндүүн ехэ замуудай
Гансахан бэлшэр —
Ганжар алтан Москвада
Гүрэн гүрэнэй,
Газаа, досоош
далайнуудай
Гайтай омогшье,
Ганн түргэн, даруушье
Габшагай хүбүүд,
басагадай
Газар Дэлхэйн
Гайхамшаг үнэн
сурталые
Шудалһаар үнгэрбэб.

Дүшэ, таби,
Дүүрэн жара, дала —
Дээгүүр үндэр наһанай
Дэлгэр сэдьхэлээр
Элбэг жаргал эдлэжэ,
Дэлхэй дээрэ
Дэмы бэшэ ажаһуухаа,
Дүүнэр, ашанарай
Дүрбэн тэгшэ ябахые
Хоёр нюдөөрөө
харахаар
Дэлюун Эхэ оронтоёо,
Дорюун хүн зонтоёо
Ами нэгэн, сут
Алхалһаар үнгэрһэйб!

3.

«Арал газарта ургаһан
Асал эшэтэй алтаргана,
Альган дээрээ үргэһэн
Аба эжы хоёрни» —
Гэһэн дуунай аялгада
Гэлин алаг зүрхэмни
Ангуушанай урьхада
тороһон
Ангаахай мэтээр,
Загаһашанай гүльмэдэ
ороһон
Жараахай мэтээр
Сээжэ соомни тэршэлжэ,
Дээшэ доошоо
хүльбэржэ,
Бүлин улаан шуһаяа
Бүлэн бүлэн
хайлаһаншуу.
Аяар холоһоо дамжаһан
Арадайм аялгын уянга
Эхэ түрэл дайдадаа
Эльгэлэн дурлаһан
мэдэрэлые
Дахин дахин һэрюулжэ,
Даамайханаар эльбэнэ
гээшэ гү?

Үгышье һаа,
Үбгэн буурал эхэ,
эсэгын
Аша үрые харюулжа
Арай үрдеэгүй хүбүүн
минии
Үншэн хабһанда
нюугдаһан
Үбшэнине һэндээнэ
гээшэ гү?

...Дуунай уян аялга
Дуулим дуулим зэдэлнэ,
Дуугай минии нюдэд
соо
Дүүрэн нулимса
мэлмэрнэ.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА

Буряадни!

Зүүдэндээшье Эхэ орондоо,
Һэрюундээшье зосоогоо
Хэлэхэ халуухан үгэтэй,
Хэмжэхэ зүрхэнэй дүлэтэй,
Омогорхохо омогтой,
Оодоргохо моритой
Энэ хүрэжэ ерээлби даа,
Эбхэрмэ ажабайдал мэдээлби
даа.

***

Зүүдэндээшье Эхэ орондоо,
Һэрюундээшье зосоогоо
Жэл, наһанай ошохо бүри
Жэгтэй харамтай болонолби
Анха түрүүн ая гангыш
амисхахадаа,
Арюун жаргалай амин гэжэ
шэбэнзээб.
Анха түрүүн дурантай
уулзахадаа.
Аглаг тэнгэрнин дуһал гэжэ
шэбшээб.

***

Зүүдэндээшье Эхэ орондоо,
Һэрюундээшье зосоогоо
Дуратайб шамда, Буряадни,
Дуратайб даруу зөөлэхэн
эжынэртээ,
Дуратайб барюу сэсэн
эсэгэнэртээ,
Дуратайб залуу хүбүүд,
басагадтаа,
Дуратайб нэрэлхүү, угархуу
заншалдаа.

***

Заншал соомнай халуухан сай,
Заншал соомнай хани барисаан,
Заншал соомнай амаршалга
«Сайн»,
Заншал соомнай галаймнай
бадараан,
Арадай зохёолшо Намсараевай
Алтан мүрнүүдэй ханхинаан,
Арадаймнай зурааша
Сампиловай
Адуун хүлэгүүдэй инсагаалаан
Буряадайнгаа хурса байгаалитай
Будаг шэрээрээ нэгэдэн,
Арадтаа мүнхэ байдагынь
Алдарта оронноймнай заншал лэ!

***

Зүүдэндээшье Эхэ орондоо,
Һэрюундээшье зосоогоо
Дуратайб шамдаа, Буряадни,
Дуумни шамдаа, Буряадни!
Һалхи шуурганда
Һалбарһан зандаа,
Ургаһан зандаа
Унахаб замдаа,
Ураг эхэ Буряадтаа.

Үбэлэй ой соо. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

«Спортлотогой». «Спортлото-2-ой» декабриин 20-до Воронеж хотодо үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото» — 20 (байдарка ба каноэ), 9 (самбо), 40 (туризм), 41 (теннис), 16 (хоккей), 48 (шатар);

«Спортлото-2» — 16 (гимнастика), 20 (байдарка ба каноэ), 31 (тамаралга), 37 (мэргэн буудалга), 46 (хоккей), 49 (даам). (ТАСС).

ФЕЛЬЕТОН

ЧИРНИН „АРАБЖААГАЙ" МУХАРДАЛГА

Январь һарын янгинама хүйтэн үдэшэ бэлэй. Эгээл энэ үдэшэ Баргажанай аймагай Улюкчикан нютагай нэгэ айлай сонхонууд хэзээнэйхиһээшье эртээр хабяб хаагдаад, гэр соо абяа аниргүй болошоо һэн. Үбгэд, хүгшэд нэжээд хошоодоороо һубарилдаһаар сугларжа, тон хүндэтэй айлшанай ерэхые хүлеэжэ ядаһан мэтэ һанаа алдана.

— Мүнөө болотор ерээгүй гү?

— Ш-ш-ш, аргаахан.. Тиигэжэ болодоггүй юм шуу. Юрын хүниие хүлеэнэ бэшэбди, харин ламхай өөрөө ерэхэнь ха юм.

— Һэ, ямар һүрхэй юмши. Тэрэтнай ерээшье һаа, наһа бараһан хүниие амидыруулжа шадахагүйл. Лама юм гү, али бэшэ юм гү? Юрэдөө, хэн мэдэбэ-э. Тиимэшүүлэй хара мэхые һайн мэдэхэл байхаб.

— Болиш, сээр нүгэлһөө айгыш... Хурамхааһаа нааша аяар наяад километр хаям. Колхозой машинь хурдан, энэ дороо бүмбэлзэһөөр хүрэжэ ерэхэл.

—Харагтылши, ямар ямбатай юм. Энэ зайгуул ламые колхозой машинаар шэрэхэнь үшөө дуталдаа бы.

Хүнүүдэй хөөрэлдэһөөр, тамхяа бааюулһаар һуутарын хашаагай саана машина пүршэгэнэһөөр ерэжэ, булта һэр-мэр гэлдэшэбэ. Уданшьегүй ламхай өөрөө гэртэ орожо, хүнүүдтэй олон мянган юумэ тоосолдонгүй, хэрэгээ бэелүүлжэ ороо һэн. Наһа бараһан хүниие һүүлшын замда үдэшэжэ, маани мэгзэм уншуулжа, ламын юуншье гэжэ гүбэрһыень ойлгохо аргагүй һууxань бэрхэтэй бэлэй. Тии хэдэ ламхай тад ондоо юумэ тархи соогоо бусалгажа, уйдхар гашуудалда ороһон айлһаа эдишэ, бариша бад байса хуураха абаха байһандаа лаб лэ найдана хэбэртэй. Шэмээгүйхэн һууһан үбгэд, хүгшэдые хялам хараад, алтан дэлхэй дээрэ үшөө хэды жэлдэ амиды мэндэ ябаха байһыень уридшалан хэлэхэ шадалгүйдөө гомдоно. Теэд өөр тухайдаа худал хуурмаг үгэ хүүр тараагаад, һүзэгшэ үбгэд, хүгшэдые ямаршьегүй мэхэлжэ ябаһандаа һ а н а а г а а зобоһон тэмдэггүй. Нэгэ час шахуу юуншьеб тухай хамар дороxоноо гүбэрөөд, хэрэгнай ингээд лэ дүүрээ, түрэлэйтнай хүн хойто наһандаа ямаршьегүй һайн ябаха гэжэ лаблаxань бүришье харатай байба. Харин жаргалтай һайхан үе сагта зайгуул ламые ерүүлээд, мэгзэм маани уншуулжа, худал хуурмаг номнолдонь үнэншөөд, наманшалжа, хогоосон бурханда зальбаржа һууһан һүзэгтэниие одоо хайрлахаар, хара буухаар байгаа һэн.

—Ламхай, энээхэниие барият даа!— гэжэ гэрэй эзэн аяар табин түхэриг һарбайжа үгөөд, поол дүхаараа мүргэхэһөө нааша дохисогооно.

Колхозой ажал хүдэлмэридэ шадал зэргээрээ хабаадалсажа, нийтын баялигые арьбадхалсажа, мүнөө сагай үндэр эрилтын ёһоор үхибүүдээ хүмүүжүүлжэ, ажабайдалай үргэн һаруул харгыда гаргалсажа ябаһан бүдүүн эрэ хүнэй өөдэгүйхэнөөр, мунхагаар аашалхань дэн лэ аягүй, эшхэбтэр гээшэнь. Энээн тухайда гэрэй эзэн бодомжолоо һэн гү, али үгы гү? Юрэ бү мэдэе. Харин бүри саагуур һууһан хүнүүд хармааһаа гурбаадтабаад солхообуудые гаргаад, ламхайн ойро бүмбэлзэн ерэжэ, ээлжээгээр һарбайжа үгөө һэн. Миинтэ зөөридэ олзуурхажа, бад байса үбэртэлжэ һураһан «лама» юу арсахаб даа, абажал мэдэнэ. Хармаанаа һэмээхэн даража үзэхэдэнь, гэрэй эзэнэй, түрэлнүүдэйнь, үгэһэн мүнгэн бага шэнги һанагдаба. Ламхай һууриһаа бодохо янзагүй хамар дороxоноо юушьеб даа гүбэрөөд, гэрэй эзэниие гал хурсаар нюдөө үзүүрлэн хараба.

Уданшьегүй машинада нэгэ хонин ашагдаад, ламхай Хурамхаанда хүргүүлжэ абаашуулаа бэлэй. Оройдоо нэгэ часай туршада 80 түхэриг мүнгэтэй, мондолзомо тарган хонитой болоод, гэдэргээшье харангүй ябашалай.

Зайгуул ламые асаруулжа, номнол хүүлэһэн хүн хэн бэ гэхэдэ, Уланай колхоздо модошо дарханаар хүдэлдэг Очир Мункоевич Радиаев болоно. Мүн энэ колхозой гэшүүн Доржи Гармаевич Бадмаев гэгшэ бурханай түлөөлэгшэдэ аяар далан түхэриг гарай бэлэг болгожо үгэһэн байна. Нилээд үнэтэ бэлэг гээшэ ааб даа.

Хэрбээ Д. Бадмаев хоёр дахин ламые асаранхаар, саг болзортонь врачта хандаад, үбшэнтэниие дары түргэн больницада оруулаа һаа, ниимэ хохидолдо орохогүйшье байгаа бшуу. Эндэ зайгуул мэхэшэн туһа хэзэгүй, харин тодхор үзүүлээ, бүришье доройтуулаа ха юм.

«Хүн муудахадаа лама болодог, хонин муудахадаа жороо болодог» гэжэ урдань хэлсэдэг байгаа. Теэд энэ үгүүлбэри мүнөө сагта яашье тааранагүй, таараха ёһогүй. Харин Чирнин Намжилович Очиров пенсидэ гараад, сүлөөтэй болохоһоо хойшо хуушан сагай хаядаһые хуняадаһаарнь уудалжа, ямар нэгэ аргаар мүнгэ зөөри оруулха тухай бодомжолжо захалһан гэхэ. Хурамхаанай интернат һургуулида һүниин харуулшанаар хүдэлжэ байхадаа, пенсидэ гараһан намтартай.

Һара бүри 45 түхэриг пенси абана. Һамганиинь хүдэлнэ. Үшөө тиихэдэ хүбүүн бэри хоёрынь хүдэлнэ. Хоёр ашанараа бөөмэйлэн хаража, жаргалтай һууха байгаа бшуу. Энээнһээ һайхан жаргал үбгэн хүндэ байха аал!

Миинтэ мүнгэнэй тиимэ бэлээр олдохогүй хаданьүшөө үхибүүн ябахадаа, нэгэ дасанда арабжаагай зиндаатай болоһоноо һанажа, хуушан монгол үзэгтэй, мүн түбэд номуудые суглуулжа, хуудаһыень ирасагаажа захалһан. Уншажа шададаг байгаа юм гү, али яаһан юм?... Харин хуушан монгол үзэгтэй номые тархиинь уруугшан баринхай, юушьеб даа гүбэржэ һуугаа һэн гэжэ хэлсээ бэлэй. Тиигээд ерэхэлээрээ, мэхэшэ Чирнин Очировай дасанда һураһаниинь огто мэдэгдэнэгүй бшуу.

«Би болбол хадаа арабжаа зиндаатай лама гээшэб!» гэһэн худал хуурмаг үгэ тараагаад, хашаа соохи жаахан гэртээ гансаараа зөөжэ ороод, бүхы хэрэгтэй юумэеэ түхеэрһэн байна. Тиигээд «номнол» хэжэ захалаа. Хурамхаанай һүзэгшэ үбгэд, хүгшэд тиишэ һэмээхэнээр харгылжа, мэгзэм маани уншуулаад, адиста хүртөөд лэ ошодог байгаа. Саг үдэрэй ошохо тума Ринчин «арабжаа» тухай һураг суу Хурамхаанай, Баргажанай аймагуудай һуурин нютагуудаар таража, гэртээ һууxань уйдхартай, һонигүй шэнги болобо. Нэгэ хэды хоногоор үгы болоходоо, нилээд ехэ олзотой бусахал даа. Заримдаа хүнгэн машинада һуужа, хүндэтэй ямбатай айлшан шэнги ябаха юм. Ябаһан, ошоһон газарынь олон.

1972 оной декабрь һарада Алла һууринай (Дэрээнэй совхозой) магазинай наймаалагша Евдокия Мунхоева Ринчин «арабжаае» залажа, уншуулга хүүлэһэн байна. Мунхоева һүзэглэжэ ябахаар тиимэ үндэр наһатай бэшэ, оройдоо 34 наһатай эхэнэр. Совет һургуулида һураһан, мүргэл шажанай хархис муухай номнолые мэдэхэ хүн шуу. Хара мэхэшэндэ 25 түхэриг мүнгэ, нэгэ хони, нэгэ самса миил үгэжэ һалаал даа. Энэнь нилээд үнэтэй уншалга болоно.

Хурамхаанһаа нилээд холо оршодог Баргажанай аймагай Карл-Марксын нэрэмжэтэ колхозой бригадануудаар зайгуултажа ябаһаар, Бато Гармаевич Ринчиновэйдэ ороһон байгаа. Хомхой «лама» энэ айлһаа миил хооһоор гараагүй. Хоёр час тухай уншалга хээд, 40 түхэриг һуулиһан байна.

Буянто Жамсанович Балданов Бархан уулын хормойдо гэр бүлэтэйгөө ан-бун гэжэ һуудаг. Гэнтэ ямар зангын ороо юм, мэдэхын аргагүй. Харин 27 наһатай эсэгэнь энэ мэхэшэ ламые асараад, һая түрэһэн басагандаа нэрэ үгүүлһэн байна. Одоо гайхахаар.

Тиигэжэ жэл хахадай туршада Чирнин «арабжаа» хүн зониие мэхэлжэ, 445 түхэриг үбэршэлһэн байгa. Энэ ябадал юу харуулнаб гэхэдэ, эндэ нэрлэгдэһэн аймагуудай ажалшадай дунда үзэл сурталай хүдэлмэри үгаа муугаар ябуулагдана. Шажан мүргэлэй хархис муухай удхые үндэһөөрнь тайлбарилһан лекци, элидхэл, хөөрэлдөөн хэгдэнэгүй гэжэ һанахаар. Зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала асуудалда хайхарамжагүйгөөр хандана гэжэ сэхэ хэлэхээр хэрэгтэй.

КПСС-эй Хурамхаанай райком, илангаяа тэрэнэй пропаганда ба агитациин таһаг энэ талаар шухала хэмжээ абаха бээ гэжэ найдагдана.

В. САХЬЯНОВ,
Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мүрдэгшэ.
М. ОСОДОЕВ,
манай корр.

ШОГ

ХУУРМАГ ЯБАДАЛАЙ ХАРЮУ

Нэгэ зургаанай дарга Балдан Гармаевич тээмэндэ түрэһэн үдэрөө тэмдэглээ юм. Сугтаа ажалладаг нүхэдынь булгандаа сугларжа, юрөөл дүхаряа һайса үргэбэ, ута наһа, удаан жаргал хүсэбэ.

Харин үглөөдэрынь даргын досоо муушаг, бөөгнэрөөд лэ һаланагүй.

«Ай-ях даа! Тархияа залаха байгаа. Зоной бэлэглэһэн гурбан зуун түхэригыем һамган буляажархёо. Угайдхадаа нэгэ солхообшье хармаандам үлөөбэгүйл». — гэжэ гэмэрэсэгээн, хармаангуудаа һуулина. Гэнтэ гайханги:

— Үгы, юундэ ахалагша бухгалтер Пётр Васильевич ерээгүй гээшэб? Али ухаандаа муу юумэ оруулба гү? Нёдондо жэлдэ городой баниин директор байхадам баһал иимэ бухгалтер хонноһоом дахалдажа, мүшхэжэ һалаагүй һэн. Дуудажа, һайнаар хөөрэлдэхэ байна, — гэжэ хамар дорохоноо дуугарба. Үүдэ тоншоно. Балдан Гармаевич урма дурагүйгөөр дуугарна:

— Орогты!

Сагаан буурал толгойтой үбгэжөөл богоһо алхажа ороод, үүдэндэ зогсоно. Ахалагша бухгалтерай орожо ерэһэндэнь баярлаад, столой саанаһаа бодожо, креслэдэ һууxыень урина.

— Наашаа ерэжэ һуугты, хүндэтэ Пётр Васильевич! Зай, бэемнай һайн гү? Гэр бүлэнэртнай? Таамнай үсэгэлдэр юундэ ерэбэгүй гээшэбта?

Бухгалтер үбгэн сухалтайгаар:

— Би гүрэнэй мүнгөөр архи уудаггүйб, хүндэтэ директор!

Директор үрзэгэнэн бодоод:

— Юу? Дабтал даа! — гэбэ.

— Дабтахадашье болохо. Теэд та, хүндэтэ директор, хэнэй мүнгөөр банкет үнгэргэһэнөө өөрөө мэдэнэ хаямта. Тэрэ байрыемнай сэбэрлэдэг хүгшэн Авдотья далан хоёр түхэриг салин абадаг, табан үхибүүдтэй. Үбгэниинь нёдондо жэлдэ наһа бараа һэмнай. Һанана бээзт? Теэд, тэрэ Авдотья банкедтэ байгаагүйл. Тэрэниие хэншье уряагүй. Месткомой кассаһаа далан түхэриг туһаламжын мүнгэ нэрэ дээрэнь бэшээд, гарыень табюулаад, тэрэ далан түхэригыень танда бэлэглээ.

— Юу хэлэнэ гээшэбта, Пётр Васильевич!

— Тон зүб! Тиихэдэ местком гурбан зуун түхэригтэ биллиард абаһан саарһа бэлдэнхэй. Хэмнай хэнтэйгээ биллиард наадаха бэ? Та бидэ хоёрһоо ондоо бүһэтэй хүн эндэмнай үгы бэшэ аал?

Директор сухалдан, столһоо бодожо, тамхи носооно. Ахалагша бухгалтер саарһануудаа ирана.

— Үшөө саашань тоолоходо...

— Хүрөө! Хүндэтэ Пётр Васильевич! Эндээ гэжэ хэлэхэдэ, бидэ хоёр сугтаа ажаллажа шадахаяа болёо хабди. Юун тухай хэлэхыем ойлгоно бээзт?

— Һайн ойлгожо байнаб. Саарһа бэшээд, ажалһаа гарахыем дурадхана гүт! Зүб гү?

—Тон зүб ойлгонот! Ябахадатнай болохо.

— Зай, баяртай директор! Ябахынгаа урда энэ тэбхэрхэн саарһа стол дээрэтнай орхиһуу, сүлөөтэй сагтаа иража харахыетнай дурадханаб.

Үбгэн бухгалтер саарһануудаа суглуулан гарана. Директор кабинет соогуур раа урагша хойшоо алхална. Үбгэнэй орхиһон саарһые харана:

— Яагаа жэгтэй юм! Аяар 720 түхэригэй сэнтэй сэнгэлгэ хэбэ гүб? Энэниие документ болгожорхёо! Халагни халаг, бухгалтертай дэмы муудалдаа хаб,— — гэжэ Балдан Гармаевич дуугараад, ондоо тээгүүр ажал бэдэрхэ тухайда бодомжолоо һэн.

Тээсгэн тэрээнтэй уулзахадам, намтай хөөрэлдэхэшье янзагүй, сухалтай юумэ саашалаа бэлэй. «Хуурмаг ябадалайнгаа түлөө хүртэһэн юумэндээ хүртөө хаш» гэжэ тухайлаа һэм.

П. ИВАНОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Энергетигүүдэй үдэртэ зорюулагдаһан материалнууд. «Шиидхэхы жэлдэ — эршэтэ ажал» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үндэр эрилтэтэйгээр» — П. Натаевай статья. «Хүлеэгдэһэн продукци» — хоёрдохи бэшэг.

Гурбадахи хуудаһандэ. АПН-эй материалнууд. Хилын саана. Нютаг нютагай һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

12.25 — Дамжуулгын программа. 12.30 — Үхибүүдтэ — «Юнга со шхуны Колумб» — уран һайханай фильм.

«Орбита» харуулна:

14.05 — Һүүлэй һонин. 14.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Мультфильмнүүд харуулагдаха 14.45 — **Үнгэтэ телевидени.** «Мүнөөдэр — энергетигүүдэй үдэр». СССР-эй энергетикын ба электрификациин министр П. С. Непорожнитой хөөрэлдөөн. 15.00 — «Хүгжэмэй киоск», 15.30—«Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 16.00 — 16.10 — Забһарлалга. 16.20— **Үнгэтэ телевидени.** Хоккейгээр «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн. СССР-эй, ЧССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан. 3-дахи үе. 17.00 — Н. Долининай «Разные люди» гэжэ телевизионно олон серитэй зүжэг түрүүшынхиеэ харуулагдаха. Нэгэдэхи бүлэг — «Владимир Родионов», 18.15 — Энергетигүүдэй захилаар концерт болохо. 19.00 — «Время»— мэдээсэлэй программа.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — Үхибүүдтэ «Түрүүшын гэрэй басаган» гэжэ куклануудай фильм харуулагдаха. 20.10 — «Хүгжэм» гэһэн телевизионно суглуулбари.

«Орбита» харуулна:

21.00 — Үнгэтэ телевидени. «Наранай ритмнүүд» гэжэ телевизионно хүгжэмтэ фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 21.35 — **Үнгэтэ телевидени.** «Хүн байха ёһотой» — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери) түрүүшынхеэ харуулагдаха. 22.40 — **Үнгэтэ телевидени.** «Залуу дуушад». Совет дуунуудые дуулагшадай мүрысөөн. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

14.45 — «Танай гэрэй адрес» — уран һайханай фильм. 16.15 — Концерт. 16.45 — «Минута... үшөө минута» — телевизонно фильм. 17.15 — «31-дэхи таһаг» — телевизионно зүжэг (1-дэхи сери).

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной декабриин 22. 4-лэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-02551. Заказ № 00444